

P. 11.132

SUCEAVA

NOEMVRIE-DECEMVRIE 1929

An IV
1929

FĂT-FRUMOS

Nr. 6

Director : LECA MORARIU

Biserica dela Părhăuși (Jud. Suceava)
Ctitorie a Logofătului Gavril Troțușanu (zidită 1522)

Cetiți la pag. 214 :

Din republica lui Krakalia et C=nie

(Ancheta noastră în Bucovina ... pierdută ...)

LITERATURĂ — ARTĂ — ȘTIINȚĂ — VIAȚĂ SOCIALĂ

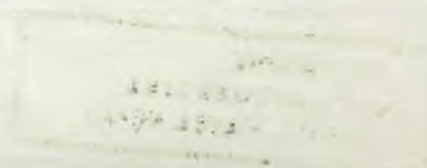
8.148

935.098

14.378.

05:001

28M007-103

81671

FĂT=FRUMOS

An IV
1929

DIRECTOR: LECA MORARIU

Nr. 6

† Constantin Berariu
(1870—1929)

S'a stâns fără de veste „Stănică“ Berariu, de o moarte cu adevărat fulgerătoare: Duminecă la 20 Noembrie a fost văzut la Suceavă, iar Marți, a treia zi, era mort. N'a lipsit mult ca moartea să-l apuce pe drum: ar fi fost în nota firii sale de boem, a neastâm-părului care îl punea mereu pe drumuri, făcându-l să răsară unde și când nu-l așteptai. Căci a fost un romantic acest profesor universitar de drept constituțional, care acolo la catedră, dacă era unul din profesorii cei mai ascultați, vorbind cu competență și cu temperament, totuși se simția „în exil“ — cum o spunea în cerc intim. A fost, mai pre sus de toate, poet, în toate ale sale: a scris poezie, dar a și trăit-o din plin.

Fiu al parohului și protopopului Artemie Berariu, mare român vestit predicator popular, Constantin a copilărit în atmosfera de roman-tism naționalist a casei parohiale dela Ceahor, unde stăpânia duhul de foc al aceluia care mai târziu a fost sortit să ajungă marele Mitropolit Silvestru. Călătorule care treci cu trenul pe lângă umila haltă a Ceahorului, gândește-te că, acum jumătate de veac și mai bine, a fost aici o vatră de românism cultural iredent care nu era cu mult mai pre jos de cea dela Cernauca Hurmuzăcheștilor — într-o vreme când în multe din casele preoțești ale Bucovinei se vorbea de predilecție nemțește. La Ceahor se abăteau adese și cu drag oaspeți din România, căci aice se vorbea, se cânta și se cetia românește, aci toți vibrau de entuziasm pentru teatrul românesc al d-nei Fany Tardini¹⁾ și al unui Millo și Pascali, aice se discuta politică românească și se urziau visuri scumpe de viitor.

¹⁾ Cf. și foiletonul *Eminescu elev în „Glasul Bucovinei“* 1923 Nr. 1216, nota 8.

A fost deci tot ce putea fi mai firesc ca studentul în drept Stănică Berariu să ajungă un ferment din cele mai active în „Junimea“ și iată-l între întemeietorii și colaboratorii acelor „Încercări Literare“¹⁾ dela 1892, modestă precursoră a „Junimei literare“ dela 1904, precursoră fără de noroc, căci n'a ajuns să împlinească anul. În coloanele revistei acesteia, Berariu debutează cu versuri de inspirație eminesciană, versuri în care nimic încă nu vădește pe vigurosul plâsmuitor de mai târziu al graiului neaș popular și arhaic, al „cântecului neamului“, pe care nu-l înțeleg „târgurile, țări străine“. Căci aceasta a fost nota lui fundamentală: un sănătos tradiționalism, inspirându-se din comorile folklorului. Iar maestrul care l-a ajutat să se găsească pe sine însuși a fost fără îndoială Coșbuc. O dovedesc aceasta unele din cântecele cu care colaborează la foița „Gazetei Bucovinei“ (1891—1897), ca de pildă:

Vorba rea

Fetele m'au pus pe gânduri . . .
Căci pornit-au vorbă'n sat
Că prea mult din flori sug miere
Și-s voinic la sărutat.

Vorbă rea! mai bine-ar spune
Că sunt prost la sărutat,
M'aș școli atunci la ele
Și-aș fi mare învățat.

sau

Rămășagul

Fetele'n păcălitură
Numai am trecut de prag —
Ca să nu sărut o lună
Prinsu-m'au în rămășag.

Ah! m'au pus la postul mare,
Dară rău sunt la postit;
Peste-o oară rămășagul
Nu știu cum, l-am prăpădit.

Avânturile tineretelor l-au dus și pe țarmurile italiene — și iată o probă, din aceeași gazetă a Bucovinei, de viguroasă inspirație cu care se întoarce de acolo.

Bartolomeo

Pe Nina focul infernului ard-o!
Aseară, primblându-mă printre canaluri,
Văzui în gondola pornită pe valuri
Pe Nina cu lopătarul Lonardo.

Atunci dispăru tot luciul feeric
De lună, luceferi și albele stele,
Și dinaintea privirilor mele
Simfii cum se lasă adânc întuneric.

¹⁾ Iar precursora acestor „Încercări literare“ fu revista litografiată și numai cu titlul tipărit (deci nu litografiat) „Tinerimea română“ al cărei Nr. 1 apare la 15/27 Ianuarie 1892.

Visările lenese line'n lagună,
 Povești dintr'o vreme ferice și veche,
 Deodată tăcură; în loc, prin ureche
 Simții cum îmi vine grozav o furtună.

Atunci clătinatu-m'am stând în picioare,
 Pășind, am părut că vin beat din taverne;
 Ce gânduri de ură creeru-mi cerne,
 Era numai inima mea știutoare.

Și gelozia fierbintelui sânge italian culminează în firoasa hotărîre:

M'a deslegat de păcat azi schitul!
 Deseară mă duc la Lonardo, la Nina,
 Dar nu să întreb cât de mare li-i vina:
 O nu! ci să cerc ce-mi plătește cuțitul.

Dar Berariu a fost și luptător politic și nu sunt puține la număr articolele sale din domeniul acesta în „Gazeta Bucovinei“, în „Patria“ (1897—1900) și în „Deșteptarea“, transformată, la 1901, din gazetă scrisă în graiul țărănesc — cum o înființase preotul Constantin Morariu, la 1893 — în organ al partidului poporal național de sub conducerea lui George Popovici și Iancu Flondor. E vremea frumoaselor, *curatelor* lupte ale conștiinței naționale românești contra samovolnicilor unor guvernori ca faimosul conte Pace și apoi Bourguignon, prigonitorul tricolorului românesc, în apărarea căruia Berariu publică, la 1901, o broșură, documentând dreptul istoric al Românilor din Austro-Ungaria de a se folosi de acest simbol.

Nu se putea ca Muza tânărului luptător să nu se inspire și din laturea aceasta. Astfel nu mai știu pe care din cei doi prezenți ai țării Bucovina îl vizează o poezie închinată lui „Don Qnixote“, cu strofe ca acestea, foarte transparente pentru noi cetitorii de atunci:

În cale întâlnești un fag,	Și repezindu-te spre el
Puternic, nalt și tare,	Cu-al fulgerului foc,
Crezându-l dușman, l-ai lovit	Credeai că viața-i vei curma,
Cu dor de răsbunare	L-ai doborî pe loc.

Credința ta deșart'a fost,
 Puterea ta deșartă,
 Căci, când lovit-te-ai de fag,
 Rămăs-a-ți ceafa spartă.

Iar nădejtile iredentei românești le exprimă străvechiul Buga, clopotul dela Putna, zicând cătră Ștefan cel Mare:

Știu cugetul Măriei Tale
 Și mare-i bunul Dumnezeu!

Pasiunea teatrului, trezită din copilărie, își găsește teren de manifestare bogată în „Junimea” și îndeosebi în „Armonia”. A fost sortit ca în domeniul acesta să se consacre și ca poet: prin acci *Făț-frumos în grădina sfintei Vineri* (1903), feerie în versuri, pline de frumuseță și de sevă, care s’a învrednicit să apără în parte în paginile „Sămănătorului”¹⁾ și i-a adus și primirea în sânul „Societății scriitorilor români”. Încă înaintea de aceasta, compozitorul Tudor Flondor îl invitase să scrie libretul opertei „Moș Ciocârlan”, însărcinare de care s’a achitat cu deplin succes, împreună cu regretatul Temistocle Bocancca. A avut și bucuria de a-și cânta însuși versurile, în rolul lui Gheorghe vânătorul — și cei ce l-au văzut atunci, își vor aduce aminte cu drag de chipu-i mândru, de jocu-i plin de temperament și de timbrul atât de simpatice al vocii sale de bariton.

C. Berariu la 1892

La 1904 e printre înființătorii „Junimei literare”, căreia îi dă, chiar în primul an, traducerea tragediei lui Grillparzer *Hero și Leandru*, în metrul original. De prisos să mai spunem că și dealungul operei acesteia sclipesc și chiamă mereu atenția atâtea și atâtea frumuseți și bogății ale limbajului viguros și colorat pe care și-l cucerise. Nu cred că greșesc, afirmând că alegerea piesei se datorește cultului ce-l avea pentru Agata Bârescu, marea glorie europeană a neamului românesc care ne fascinase la Cernăuți și în rolul nefericitei preotese dela Sestos. Între studenții români cari seară de seară se înhămau la carul triumfurilor celebrei tragediane era și entuziastul trubadur care negreșit încă de pe atunci visa la vremea când Bârseasca avea să devie a noastră și sub raportul limbei în

¹⁾ „Sămănătorul” An. II 1903.

care juca — și perspectiva aceasta îi va fi fost îndemnul cel mai puternic de a traduce.

După era brutalităților lui Bourguignon, guvernul austriac s'a reîntors la vechile metode mai civilizate, mai prudente — și astfel s'a putut ca apărătorul tricolorului românesc să ajungă funcționar în administrație. Aici a avut prilej să facă mult bine, rămas anonim, neamului său, dar a ajuns adese și în grele crize sufletești, îndeosebi în timpul marelui războiu. Sănătatea șubredă și împrejurări familiare nu-i îngăduiau să facă gestul care ar fi fost în linia convingerilor și sentimentelor sale: să treacă hotarul despărțitor de frați. În schimb i-a fost dat să cânte el, în versuri pline de avânt, pusc în muzică de Constantin Șandru, sosirea armatei liberatoare.

După Unire i se încredințează catedra de drept constituțional la noua Universitate românească, sarcină pentru care era bine pregătit, îndeosebi prin îndelungata carieră administrativă. Dar îl mai chema și altă misiune mare, mai strâns legată de sufletul său: aceea de director al noului Teatru Național, pe care a trebuit să-l creeze și să-l îndrumeze prin greutățile începutului. Și dacă directorii cari i-au urmat, s'au putut fâli cu o mai mare afluență a publicului, îndeosebi a minoritarilor, nu trebuie să se uite că directorul Berariu lupta cu resentimentele anilor de tranziție și cu prejudecățile și neîncrederea acelei părți din publicul românesc chiar, care nu se poate emancipa de cultul unilateral al artei străine. Iar când l-au scos din directorat, Berariu n'a înțeles să facă pe supăratul: a rămas mereu în contact cu conducerea teatrului și cu artiștii. Nu era dintre aceia — atât de mulți la noi — care pe ei înșiși nu se pot concepe decât în rosturi conducătoare.

Și dacă în timpul directoratului său și-a montat poemul său dramatic *Cheleş-Împărat*, acesta n'a fost numai o vanitate directorială; căci piesa e un câștig real pentru literatura noastră dramatică. Acțiune sobră, conciză, viguroasă; versuri frumoase; graiu și duh neaoș românesc, folklor pur, nealterat de veleități de originalitate. În punctul acesta din urmă, „Cheleş“ se deosebește de „Făt frumos în grădina sf. Vineri“, unde poetul se abătuse dela tradiția basmului, făcând de pildă din cucernica bătrână care e sf. Vinere a poporului, o zină a florilor, care se îndrăgostește chiar de Făt-frumos — deci aproape o Venere păgână. Acuma Berariu desaproba maniera lui Victor Eftimiu de a altera fondul basmului, d. e. prin faptul că în „Înșiră-te mărgărite“, Zmeul e înfățișat în lumină simpatică. Aceasta

nu l-a oprit firește de a asista la deschiderea stagiunii 1929/30, chiar cu poemul lui Eftimiu. L-am văzut într'o lojă, dar era abătut. Era la 19 Octombrie!...

A mai îmbogățit repertoriul teatrului românesc — și ne place a crede că nu numai al celui dela Cernăuți — cu două capodopere de traduceri, pe care amândouă le-a văzut reprezentante: *Clopotul scufundat*, al lui Gerhard Hauptmann, și *Oricine* (Jedermann), dramă de inspirație religioasă a lui Hoffmannsthal.

Traducând basmul dramatizat al lui Hauptmann, Berariu era în elementul său, în nota individualității sale; nime nu putea fi mai pregătit pentru această operă grea, care reclama adânci cunoștințe de limbă germană și stăpânire suverană a graiului poetic românesc. Nu știu să se fi dat atenția cuvenită celor două acte din traducerea aceasta, apărute până acum în „Floarea Soarelui“ dela București; căci maxima corifeilor criticei noastre literare de astăzi pare să fie: „Bucovinensia non leguntur“ (precum, până de curând, istoricii literari germani se conduceau de principiul „Catholica non leguntur“). Îi invităm deci să-și ia osteneala de a le ceti; nu vor regreta timpul jertfit. Căci e o comoară de frumuseți; nu mă tem să fiu desmințit, afirmând că abia aice Berariu și-a revărsat din plin toată bogăția graiului său și toată măiestria tehnicii versului.

Iată o probă, din actul I, scena jocului silfidelor: „Întâia, a doua și a treia silfidă, una după alta, în văluri fluturătoare, vin din codru și se prind în horă“.

Întâia silfidă (chemând în șopot).
Soră!

A doua silfidă

Soră!

Întâia

Diafana

Raza lunci în poiană,
Umbră deasă și răcoare
Prin păduri și prin ponoarc.

A doua silfidă

De unde vii?

Întâia

Dintr'o vâltoare

Unde apa face boare,
Unde razelor scântei
Fac în boare curcubeii.

Vin prin gauri

Din coclauri

Din bulboane, din amurg,

Unde apele se scurg.

A treia silfidă (sosind).

Cum surori, v'ați prins în horă?

Întâia.

Zor cu noi și tu, suroră!

A doua

Cine ești?

A treia

Vă spui îndată,
Cum mă prind cu voi în roată!
Ca o neagră nestimată

E un iezăr între stânci
 Și pe apele=i adânci
 Joacă unda cristalină :
 Colo m'a făcut o zină !
 Colo'n apa cea *smaraldă*
 Noaptea stelele se scaldă,
 Stropii apei pururi cântă
 Raza lunei mă'nvesmântă,
 Dela iezăr vin în sbor
 Peste piscul munților.

A patra silfidă.
 Surioare.
Intâia
 Iat=o, vine !
Toate patru (învârtind hora)
 Șopotsusurjocdezine !
 (în original : Ringelreigenflüstertanz !)

Aceeași frumuseță în ultima=i traducere, *Oricine* al lui Hoffmannsthal, reprezentată către sfârșitul stagiunii 1928/9. A fost ultima, iar alegerea dramei acesteia a poetului morții — Hoffmannsthal debutase cu „Der Tod des Tizian” și „Der Tor und der Tod” — astăzi ne face să întrevădem că și poetul nostru era preocupat de problema, ca să nu zicem presimțirea sfârșitului, pe care totuși nu-l va fi crezut atât de apropiat ; căci „Jedermann” e omul care a uitat că e dator cu o moarte . . . Și — impresionantă coincidență : sunt numai câteva luni dela moartea lui Hoffmannsthal . . .

În ultimul fascicol al „Junimei literare” (Nr. 5—8 pe Mai—August 1929) Berariu semna o puternică evocare epică a unui *Baccanal tragic*, în scurte versuri albe, neregulate, cât se poate de proprii, chiar prin această iregularitate, pentru a reda atmosfera unor vremi primitive. Ne spunea că era să fie începutul unei serii de asemenea tablouri din preistoria neamului românesc . . . — Astăzi, când moartea i-a luat pana din mână, avem datoria să nu dăm uitării o viață pilduitoare și o operă literară de reală valoare. Pe aceasta va trebui s'o culegem de prin ziare și reviste și s'o adunăm în volumul la care desinteresarea lui nu s'a gândit.

Victor Morariu

Fondul „Adrian Glavina”

(Pentru o revistă istroromână)

Fondul cultural istroromân (căruia, în amintirea marelui Istroromân Andrei Glavina îi zicem de-acum fondul „Andrei Glavina”), fondul din care, cu vremea, vom publica o revistă culturală=națională pentru frații noștri din Istria (vezi și „Făț=frumos” 1929, 140), o revistă în dialectul istroromân deci, a mai sporit cu următoarele daruri : 100 lei dela d. *Constantin Nastasi*, stud. în litere Cernăuți și câte 50 lei dela D=na *Elvira Toroujiu*, București și dela d=1 *M. Făit*, farmacist Cernăuți. Încât în (afară de restul flotant de 5.888 lei — vezi bilanțul din *Lu frați noștri* pag. 180) fondul „A. Glavina” (Carnetul de depunere Nr. 994 dela Banca Suceveană, Suceava) se ridică acum la suma de 1.000 lei. Doriți ca uitații noștri frați din Istria să=și capete o revistă a lor, precum — tot dela noi — au căpătat o carte de trezire și peticere și o cărtică de rugăciuni — atunci nu pregețați de a semna această permanentă listă de subscripție *Pentru fondul „Andrei Glavina”*. Vom da socoteală publică pentru fiecare ofrandă.

Poetul

Sunt mag și m'am trezit cu tine odată
 Pământ slăvit ales de Dumnezeu.
 Când Negru Vodă, Dragoș și=a lui ceată
 Te=au îndrăgit, acolo=am fost și eu.

Mânat=am pește dealuri moldovene
 Oife dragi cântându=le duios,
 Iar „Miorița” mea doinește=alene
 Și azi pe plaiu din fluerul de os.

În jos pe Argeș cântecu=mi răsună
 De veacuri multe colo, în zăvoiu;
 Cu Meșterul Manole la fântână
 Am plâns amare lacrimi amândoi

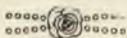
Mi=am ascuțit ca sulița cuvântul
 Și pe tirani în inimi i=am lovit;
 „Deșteaptă=te, Române” fu avântul
 Ce nobilă mândrie=a răscolit.

Poporului robit de multă vreme
 I=am prevestit de aur viitor;
 Ca să=i alin dureri de care geme
 I=am arătat: un sceptru și=un popor.

Din trâmbițe de aur doborât=am
 Hotarul care vitreg ne=a'mpărțit
 Strigând „La arme!” pentru neam, făcut=am
 Să moară dorobanțul fericit.

Sunt mag și m'am trezit cu tine=odată
 Pământ slăvit, ales de Dumnezeu.
 Cum ți=ai legat de mine buna=și soartă,
 Pe lume'n veci vom fi și tu și eu.

Virgil Tempeanu

Pentru folclorul istroromân

(Cimilitura cirebiră)

Sfârșit ¹⁾

Primul specimen de cimilitură istroromână îl întâmpinam acum cu prilejul întâii noastre mari descinderi cirebire, când, la Jeiăn, în 6 Sept. 1927, Mate Doriciț (Martinina), în toiul unei „șezători“ din oștaria (= ospătăria) sa, întreba ²⁾ — Cătro meje l'epuru când ur an trece? (= Încotro merge iepurele când trece de un an) — Și tot dânsul răspundea: — Ănr=a doile an! (= Într'al doile an).

Era așadar o *cimilitură=întrebare*, și o cimilitură deci, căci cimilitura=întrebare nu poate fi disociată de cimilitura propriu zisă ³⁾.

Vânători de povești și taclale cum ne găsiam în cercetările noastre istroromâne dela 1927, nu i-am dat însă prea multă atenție. Și abia în vara anului 1928, fiind înarmați cu nada cimiliturii dacoromâne, tradusă de noi în cirebirește și lansată apoi în plina veselie a cutărui grup de Cirebiri, am putut culege o destul de bogată sumă de cimilituri istroromâne (vezi *L. fr. n.*). Cimilitura istroromână era acum definitiv descoperită.

Cu prilejul acestei descoperiri verificam în mod empiric o serie de fapte care sunt curente în metodologia cimiliturii. D. p. o serie de constatări cari privesc viabilitatea (trăinicia) cimiliturii.

Când noi traduceam cimilitura dacoromână a *focului* (care a ars iarba uscată, producând pârloage de pârлитură în verdeța pajistii), când deci citam această cimilitură tradusă de noi în istroromână așa:

Pentru *Ucicarii* (de sub Monte-Maggiore)

Io=un roșu bo;
Iuve paște
Se cunoște
Ni iarba mai mund nu crește
[Focu] *L. fr. n.* 61.

Pentru *Cicii* (din Jeiăn)

Io=un roșu bo;
Iuva paște
Se cunoște
Ni vișe nu iarba crește

(= Am un bon roșu; unde paște se cunoaște și iarba nu mai crește)

¹⁾ Vezi „Făt-Frumos“ 1929, pag. 56—59.

²⁾ Vezi Leca Morariu, *Lu frați noștri, Libru lu Rumeri din Istrie*, 108, pentru care vom utiliza de aici încolo abrevierea *L. fr. n.*

³⁾ D. p. *întrebarea* (cimilind *acul*) cuvintează: *Ce e mic și îngrădește?*; iar *cimilitura* — ce-i drept în formă mult mai „artistică“ — spune acelaș lucru:

*Moșnegel găurel
Face gard impleticel.*

Alteori, *cimilitura propriu zisă* fiind de ordin mai mult intelectual (rațional) decât ima-

— atunci, deși în cele din urmă eram aprobați de auditoriul nostru, nu eram chiar din capul locului înțeleși, pentru simplul motiv nu, că n stâncăretul Istriei, iarba e atât de *draghe* (= scumpă), încât nu prea ajunge să se păraginească de uscăciune și să fie arsă, cum de atâtea ori e cazul pe meleagurile noastre. Va să zică, cimilitura aceasta, crescută din împrejurări, să zicem, specific dacoromâne, nu prea putea prinde în altfel de condiții fizice⁴).

Și cam la fel, și cimilitura dacoromână a *cepei*, oferită de noi *Jeioanților* (= Jeiănenilor) într-o formă ca aceasta :

Am o fătina cu deveț robe ; când poșnes vo raspul'a, mores suzele roni (ali: plănje). [Cebula] *L. fr. n. 144.* (= Am o fetiță cu nouă rochițe ; când prind a o desbrăca, trebuie să vărs lacrimi . . .).

— n'a prea putut fi gustată, fiindcă

1. „rochițele“ Jeiănenelor — pitoreasca *pocernencă*, dintr-o singură bucată pentru bust și talie, deci nu fustă (rochiță) scurtă, — nu prea încape bine în comparația dată ;

și 2. *ceapa* însași e destul de rară în partea locului.

*

Mult mai lesne decât aceste cimilituri ale *focului* *și *cepei*, fu savurată de Cirebiri ghicitoarea (dacoromână) a *cămeșii*, tălmăciită de noi așa :

Pentru *Ucicari*: Ți o case cu patru ușe ; pre ure meg ănuntru și pre trei ănavote ies fare [Chemeșă] *L. fr. n. 95* — iar p. *Jeiăn*: Ie o casa cu patru uș ; pre ura meg ănuntru c pre trei iehu afara [Coșul'a] *L. fr. n. 120.* (= Este o casă cu patru uși ; pe una întru înuntru și pe trei de odată ies afară).

— îmbrăcatul cămeșii fiind la fel în Istria ca și în Dacoromania.

Dimpotrivă, alteori cimilitura cirebiră venia cu specificul împrejurărilor cirebire, încât era rându nostru să nu-i putem da de rost ; d. p. cimilitura *pânii* :

Ce-i cea che se pune'n ștalc (ali: ă n dvor) fără de coje și iese fare cu coje [Păra ă n cotlenițe] *L. fr. n. 27* (= Ce-i „aceea“ : se pune'n grajd . . . fără de piele și iese afară cu piele ; Pănea în tavaua de copt) ; — Blaga mere fără de coje-n ștala, e cu coja vire fare [Hlebu, păra su fughera] *L. fr. n. 84* (= O vită merge fără de piele în . . . ; . . . Pănea sub tavaua=cuptor) ; — Care bo mere far de capot ă n dvor și vire fare cu capotu ? . . . *L. fr. n. 96* (= Care bou merge fără de haină

gînativ, coincide aproape perfect cu *cimilitura=întrebare* ; cf. d. p. cimilitura *morarului* : *Bea apă, că n'are apă* (Tiberiu Crudu, *De pe la noi, ce-a fost odată* 1925, 86) cu întrebarea : *Cine bea apă, cindură=că n'are apă*.

⁴) Vezi p. acest capitol și G. Pascu, *Despre cimilituri* II 1911, 124.

în grajd...) — iar p. *Jeiăn*⁵⁾: Ȑi un bo che se pure=n ștal făr de coja, și iese afara cu coja [Păra sub cirip, când se cocc] *L. fr. n.* 115 (= Este un bou că se pune...).

Și abia după ce ți-a fost dat să vezi cum anume își coc Ci=rebirii pânea (într'o tava de finichea acoperită cu capac, tot de finichea, pusă pe cărbuni și ocolită și acoperită peste tot cu cărbuni și spuză) — dobândiai cheia cimiliturii lor.

Și iarăși condițiuni speciale istroromânești se vădesc în cimilituri ca acestea:

Ȑi un țate; cumpere crilașu lu toț fil'i e lui nu pote [Hrastu cu gl'inda] *L. fr. n.* 27 (= Este un tată; cumpără pălărie la toți fiii, și lui nu=[și] poate [cumpăra]; Stejarul cu ghinda); — Cire=i capașăn cumpara crilașu lu toț cel'azi scl', e șie nu (pote)? [Hrastu (ali: zeludaru) cu gl'inda] *L. fr. n.* 42 (= Cine=i în stare să le cumpere tichie tuturor copiilor săi și...); — iar versiunea Jeioantă: Ceaia cumpera lu toț fil'i a sel' cumaracc, e șie nu pote [Hrastu și gl'indele] *L. fr. n.* 128 (= Tata le cumpără tuturor feciorilor săi comanace, și sieși...).

Cimilitura aceasta e foarte proprie, dacă avem în vedere că „pălăria“ generațiilor cirebire mai vechi nu era actuala pălărie cu bouri, ci acel *coromacu* (la *Učicari*) și *cumaracu* (în *Jeiăn*)⁶⁾ de pâslă, rotund și fără borduri ca o scafă, care mai ales aducea cu scafițele sau *cupușoarele* (cum le zice Z. C. Panțu, *Plantele cunoscute de poporul român* 1906) ghindelor. Azi comanacul acesta căzând în desuetudine⁷⁾, cuvântul *coromacu* și *cumaracu* a ajuns să însemne și pălărie cu bouri⁸⁾;... iar strămoșcasca cimilitură a gorunului cu ghindele sale nu mai e atât de proprie ca pe vremuri, fiindcă tălge=relor (scafițelor) dela ghindă nicicând nu le vor crește borduri ca de pălărie! Și deci cimilitura *hrastului cu gl'indele* sale fiind mai puțin savuroasă, e clătinată în viabilitatea sa⁹⁾.

⁵⁾ Cimilitură sugerată de noi Jeioanților și înțeleasă de dâșii atât de ușor, parcă de cându=i lumea tot a lor ar fi fost, și tradusă tot de ei în idiomul Jeioant.

⁶⁾ Cf. și I. Maiorescu, *Itinerar în Istria* 1874, 30 și 94. — Maiorescu atestază chiar și p. azi complet slavizata Schitazza forma *comaracu*.

⁷⁾ Cf. ale mele *Drumuri cirebire* în „Făt=Frumos“ 1923, 78. — În Susn'evița am aflat *coromacu* abia la 2—3 bătrâni; până și Ive Clan'aț din Bîrdo, care la 1910 încă mai purta *coromacu* (vezi=i chipul în *Lu frați noștri* 72), m'a surprins (în 1927 și 1928) cu bizara lui înfățișare într'un coșcogemite pălărio al zilelor noastre.

⁸⁾ Ba chiar și I. Maiorescu (acu la 1857!) constata (op. citat 30 Notă) că în *Jeiăn* și pălăria cu bouri se chema *cumaracu*. — După Maiorescu (pag. 30) „Cicii“, deci *Jeiănienii*, nu mai purtau comănacul rotund, pe când sub Monte=Maggiore co=mănacul era „singurul acoperământ pe cap“.

⁹⁾ Cf. p. acest capitol și G. Pascu op. citat 124=126.

Împrejurări istororomânești cetim apoi d. p. și'n cimilitura *împletitului de colțuni*, îndeletnicire foarte răspândită la primitivul țăran cirebir, precum și'n cimiliturile cari aduc aminte de *mare*, marea fiind destul de aproape de întreaga viață istororomână, deci cimilituri ca :

Cinci surăr ămnu ôcoli de grope și n-or cade nuntru [Acurle de pletele] *L. fr. n. 47* (= Cinci surori îmblă în jurul groapei și n-or cădea înuntru; Andrelele împletitului); — Din Jeciă: Cinci fraț ă casa zides e nu vor ăn ia fi (ali: pribivur) [Acurle cu carl'i se biciva plete] *L. fr. n. 126* (= Cinci frați zidesc casa și nu vor să fie, să locuiască într'insa; — Andrelele cu cari se împletește ciorapul); — Cinci fraț o casa zides e nicad ăn ia nu cuturegu fi... *L. fr. n. 132* (= ... și nici odată nu cuturează să trăiască într'insa); — Care ribe=i mai miche=n mare? [Care are curu mai prope de cap, ali: Cea ce are curu la cap] *L. fr. n. 42* (= Care pește din mare e mai mic?; Care are c.r.l mai aproape de cap...); — Ca=cove ărpe ăs mai mund ăn mare? [Ude] *L. fr. n. 63* (= Ce fel de pietre is mai ales în mare?; Ude)¹⁰; — Ce=i mai mund ăn mare? [Udo] *L. fr. n. 79* (= Ce=i cel mai mult în mare?; Udeală); — Căt ie mara dimboca? [Căt ărpa mere pâr la fund] *L. fr. n. 79* (= Cătu=i de adâncă marea?; Căt mere piatra pân la fund); — Ăi un frate che nu=i viț, n=are suflet, cirstit ie și suflet ăn ie bive [Vaporu; ăi cirstit che are lume] *L. fr. n. 91* (= Este un fârtate că nu=i viu, n'are suflet, îi botezat și suflet trăiește într'însul: Vaporul; îi botezat, că are nume).

Iar cimilitura pentru *cele două clopote* ale bisericii dela Bârdo;

Noi arem do surăr; cire le neteze de cosițe, tot mai chiaro cântu [Clopotele când se netezesc de șpagu] *L. fr. n. 84* (= Noi avem două surate; cine [când cineva] le trage de cosițe, ele tot mai tare cântă; Clopotele când se trag de frânghie)

— vizând de=a=dreptul cazul special din Bârdo (cu 2 clopote), ar reprezenta în mănunchiul nostru de cimilituri cirebire oarecum specimenul *cimiliturii speciale* și *cimiliturii singulare*, care cimilește, un subiect de tot special, fiind deci limitată numai la aria (foarte redusă) a acelu subiect¹¹). E genul cimilitoresc care=i cel mai periclitat în via=bilitatea sa.

În celalt pol față de această *cimilitură singulară* stă *cimilitura general răspândită*, cimilitura care fîntește subiecte atît de pretutindene și orcând la fel, încât și dânsa va fi pretutindene și oricând aceeași. De pildă: ¹²).

¹⁰ Cf. și varianta din *L. fr. n. 93* și traducerea noastră p. Jeciăneni ibid. 111.

¹¹ Mă gândesc la categoria de cimilituri urmărite de G. Pascu (op citat) la pag. 120—123.

¹² Pascu (op citat) a urmărit-o la pag. 58—61. Iar faptul în sine era evident și din juxtapunerile pe cari și ni le dădea A. Giorovei (*Cimiliturile Românilor* 1898) dela diverse neamuri.

Patru frați firelescu uru după atu și nigdar nu se potu doteci [Colele dela voz] *L. fr. n. 27* (= Patru frați aleargă unul după altul și nîcîcînd nu se pot ajunge; Roșile carului)¹³⁾; — Ȑi un cl'opot cu patru spagure e cînd de spagure netezen clopotu nu zvone [Ujeru lu vache] *L. fr. n. 55* (= Este un clopot cu patru frînghii și cînd tragem de frînghii, clopotul nu sună; Ugerul vacii); — iar din Jeiăn: — Băcîva faza obruce e dvôile vir (ali: do vîrste de vir); e nu se zmișes scupa [Oșoru] *L. fr. n. 132* (= Un poloboc fără cercuri și cu două vinuri, sau doua feluri de vin; și nu se amestecă unul cu altul; Oul).

E cea mai răspîndită și mai viabilă categorie de cimilituri. Deaceea avurăm și la Cirebiri ocazia de a ne convinge că genul acesta prinde foarte, foarte ușor. Cimilituri debitate de noi, după prototipul dacoromân, ca:

Are sedla și nu-i ca; arc cornele și nu-i bo [Puju] *L. fr. n. 61* (= Are șea și nu-i cal; arc coarne și nu-i bou; Melcul); — p. Jeiăn: Are tarnița și nu-i ca; arc cornele și nu-i bo [Spuju] *L. fr. n. 113*

erau atît de lesne înțelese, încît cînd mai croiam ad-hoc și o cimilitură ca aceasta:

Damarețe ămne pre patru pițore, la podne pre do și sere pre trei pițore *L. fr. n. 71* (= Demineța îmblă în patru picioare, la amiază pe două și seara pe trei)

— atunci răspunsul sporia aproape deadreptul sub dictatul auditoriului nostru:

Cîrstianu, che cînd ăi michicic ămne pre tute patru, cînd ai mare ămne ca și bohtaru, e cînd ăi betăr more se ștapei cu bătu (= Omul, căci cînd îi mititel îmblă pe toate patru, cînd îi mare îmblă ca un jandarm, și cînd îi bătrîn trebuie să se sprijîncască cu bățul).

Atît cu privire la trăinicia (viabilitatea) cimiliturii.

*

Și acum două cuvinte pentru forma cimiliturii. Ca pretutindene în lume (căci fenomenul cimiliturii e, ca și cel al cîntecului popular și ca și cel al altor genuri folclorice, în general același¹⁴⁾ la fiecă popor) cimilitura cirebiră vădește și dînsa tendința de a se cristaliza

¹³⁾ Cf. varianta care, sub sugestia noastră, și-au tradus-o Jeiănenii în *L. fr. n. 144*.

¹⁴⁾ Drept care nu putem admite, cum ar vrea P. Papahagi (vezi G. Pascu op. citat I 6), că d. p. cimilitura aromână ar fi „mai mult o distracție a copiilor“. Nu! Ca orice cimilitură, și cimilitura aromână nu poate fi decît o distracție a oricărei vîrste! De altfel chiar relațiunea aceluiași P. Papahagi (ibid. 6—7) despre felul cum se spune cimilitura aromânească, denotă că și cimilitura Aromânilor e, nu a copiilor, ci a tuturor. Dar-mi-te întreaga factură a cimiliturii, o atît de strălucită dovadă de maturitate a vîrstei, sub orice raport, — putea-rear ea să ne mai ducă numai la mentalitatea copiilor?...

în forma insinuantă și înaripată a versului, — versificația fiind pentru dânsa o altă condiție de trăinicie¹⁵⁾. — Și iată că chiar în materialul nostru¹⁶⁾ de 54 cimilituri cirebire autentice întimpinăm o cimilitură ritmată și una chiar și rimată :

Din Jeiăn : Ce va zice :

Zacol'ita și=oderita

Și cântânda=acasa meje ! [Folele] *L. fr. n. 128* (= Ce va să zică : Ucis și jupit și cântând merge acasă : Cimpoiul) ; —

— și versificația :

Nebrușitu

Și jmoșitu

E ăn cur jetoșitu [Acu cu așele] *L. fr. n. 39* (= Așcutit și udat și în c.r. băgat ; Acul cu așă ; —

— pe care Jeiănenii, foarte prompt, și=au tradus=o astfel :

Nebrusito e zmocitu

Și ăn cur (ali : ăn urecl'e¹⁷⁾ ; ali : derupoi) odejitu [Acu cu așele] *L. fr. n. 145*.

Încât noi eram foarte în notă ca să traducem în istroromânește și alte cimilituri dacoromâne versificate, ca d. p. :

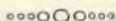
Patru mergu,

Patru stavu,

Patru duvana davu [Vaca când se muije] *L. fr. n. 64* (= Patru merg, patru stau, patru vamă dau ; Vaca la muls) ; —

Se re scula=se pre pișore

Re veri pire la sore [Cala, țesta — căta=i ia lunghe] *L. fr. n. 102* (= Dacă s'ar scula'n picioare, ar ajunge pân' la soare ; Calea, drumul — atâta=i de lung) etc. ...

Leca Morariu

¹⁵⁾ Dacă între condițiile p. viabilitatea cimiliturii, G. Pascu (op. citat II 124) precizează că cimilitura trebue „să aibă o formă mai ... atractivă“, atunci această calitate e realizată de sigur și prin versificarea cimiliturii. Forma versificată mai e apoi — fapt de atâtea ori certificat în domeniul psihei populare — și un trainic mijloc mnemonic, încât față de o precizare ca aceasta a lui G. Pascu (II 124) : „Toată șansa de a nu fi uitată o au de sigur cimiliturile scurte, căci cu cât o cimilitură e mai scurtă, cu atâta ea se ține minte mai mult și mai bine“ — noi ridicăm următoarea rezervă : Chiar nescurtă fiind, cimilitura versificată își are asigurată durabilitatea în sprinteneala și mnemonica versurilor sale ; d. p. :

Bat ei câinii,
Bat cum bat,
Dar când bat cățele
Pică toate stelele.
[Melitoiul și melița]

sau : Cinci pornesc la vânătoare,
Doi prind hiara sălțătoare,
În codrul sucitelor,
În strâmtul unghitelor,
În moartea pocnitelor.

(„Șezătoarea“, 1922, 146).

[Puricele găbuit]
(„Șezătoarea“ 1922, 206).

¹⁶⁾ Din *Lu frași noștri*, cuprinzând 54 cimilituri cirebire autentice, spuse de chiar țărâni istroromâni (alături de 41 cimilituri traduse de noi din dacoromână).

¹⁷⁾ Nota din *L. fr. n.* zice : Acu are urecl'e (= Acu are ureche).

Decembrie

Lui Al. Brateş

*Albul iernii înflori
în decoruri fascinante — :
un pastel de=Alexsandri...*

*Pâlpâie amurg plâpând —
orbitor ometele
aşchiază diamante — —
Surle sună pompă rece:
preajma toată 'nfiorând,
Crivăţ trece
în scânteitor alaiu — —
Colo'n fund, pometele
ce sclipesc în alb de floare,
hohotesc, anticipând
strălucita sărbătoare:
Maiu!*

*Surd răsbubuit de armă
basmul alb subit îl darmă —
Iar din satul vechiu şi bun
clopotele de Crăciun
cântă — plâng —
binecuvântă —
Şi detunetul barbar
năruie văzduhuri iar.*

*... Ca rănit, ecoul plânge.
... Spaimă' ngaimă recea clipă.
... Pe hermina grea
de nea
arde cald şi roşu sânge —
sânge ce, 'n risipă, ţipă —
ţipă — ţipă —*

George Voevidca

Scrisoare deschisă *)

Domnului GH. A. CHIRVASIE

Profesor şi Diriginte al Societăţii Filarmonice din Timişoara

În cartea mea „Istoria Musicii la Români“, timp de 15 ani, am depus o nespusă trudă fizică şi intelectuală pentru ca să adun, cu amare sacrificii, acel noian de date documentare, să cheltuiesc o avere de 611.000 lei pentru ca să-mi văd opera pe deplin realizată şi să deschid astfel un nou drum în cultura naţională.

Astăzi, Domnia=Voastră, fără suflet, fără conştiinţă, fără nici măcar un cât de mic considerent legal sau măcar colegial, Vă însuşiţi, pur şi simplu, opera mea, în alcătuirea capitolului „Musica la Români“ pag. 87—120, din cartea D=vs. „Istoria Musiciei“ pentru clasa a VII a şcoalelor secundare.

Aţi pus stăpânire, nici mai mult nici mai puţin, pe 36 clişee din lucrarea mea; iar din textul meu, rezumat de D=vs. în chip barbar şi fără nici un sens evolutiv istoric, pe lângă că=mi reproduceţi fraza, cuvântul şi propria mea expresie, apoi, în tendinţa D=vs. de a fi original, alunecaţi în enormităţi istorice strigătoare de revoltă.

Las colegii noştri din învăţământul secundar şi întreaga opinie publică să judece faţa şi purtarea D=vs., dacă ea mai poate fi la nivelul demnităţii pe care o deţineţi.

Prof. Mihail Gr. Posluşnicu

dela liceul „Laurian“ din Botoşani

*) Sătem de partea meritului şi împotriva raptului intelectual reproducând Scrisoarea d=ului M. G. Posluşnicu.

Din Republica lui Krakalia et C=nie

(Ancheta noastră în Bucovina... pierdută...)

Onorată Redacție,

La invitația D=Voastră, am onoare a Vă comunica următoarele :

Societatea academică „Junimea“ a aranjat, ca de obicei, și anul acesta, șezători și serate în diverse centre din Bucovina, dar — dată fiind situația... — mai ales în nordul Bucovinei. În unele din aceste sate am înființat biblioteci, case de cetire etc.

Printre aceste sate e și Toporăuțul. În ziua de 4 Mai o delegație a societ. „Junimea“ a plecat la Toporăuți, unde împreună cu parohul de acolo, Părintele Lanivski, au făcut toate pregătirile p. o șezătoare, p. înființarea „cabinetului de lectură „Voevodul Miron“, și p. înzestrarea lui cu un frumos număr de cărți. În ziua de 9 Mai „JUNIMEA“ apare deci la Toporăuți, cu trăsuri puse la dispoziție de Colo=niștii români de acolo, *intrucât toate rugămințile și intervențiile noastre da a ni se pune la dispoziție un camion, au rămas zădarnice.*¹⁾

Și această Junime aducea cu sine cuvântători cari să le vorbească pierdușilor Români Toporăuțeni că mai există o Românie, că biserica lor e românească, și că sângele lor, românesc va rămânea chiar împotriva a mii de Krakalia decorați de statul român..., intrucât ziarul ucrainean „Cias“ într'o „Istorie a Bucovinei“ (publicată cam prin luna Mai) afirma că biserica română din Toporăuți, zidită de Voevodul Miron Barnovschi, nu e românească, ci e zidită de Turci, și câte alte năzbâtii în genul celebrilor E. Smal=Stocki și Dr. Eugen Kozak!... (Se afirma chiar că Bucovina n'a fost niciodată a Românilor!...).

Mai aducea apoi cu sine această „Junime“ un cor românesc bine încheat care să cânte, încă odată măcar, cântece românești într'un pământ fost românesc..., cântece cu cari actualii Toporăuțeni, și-au petrecut copilăria, **sub regimul austriac**, și cari astăzi nu le mai pot auzi!... — E banal de cunoscută povestea învățătorului român care, fiindcă a îndrăznit să cânte „Traiască Regele“ și alte 2—3 cântece românești cu un cor alcătuit de D=sa, fu mutat tocmai... în Cadrilater!... Aceeași soartă au avut-o și ceilalți învățători ori români de acolo, fiind împrăștiți în toate vânturile și înlocuiți cu alții... ucraineni!

Și tot „Junimea“ mai aducea cu sine carte românească, carte care să constituie temelia unei biblioteci românești. Cu ajutorul din partea oamenilor de bine, biblioteca aceasta trebuia să crească, și să vestejească poporul de hârtie cu urâte, încăr-ligatele chirilice cari curg, curg mereu de dincolo de Nistru!...

Acest „cabinet de lectură“ mai era deci și o reacțiune contra „Cetalniei“ (casă de cetire) ucrainene, înzestrată cu de 2—3 ori atâtea cărți ca cea românească... Stua-

¹⁾ Să luăm aminte! Și să nu uităm — pentru Dumnezeu să nu uităm, că chiar deunăzi d. P. L. arăta în chip desăvârșit autentic și nedesmințit de nimene (nici de decorațiile ministrului Sauciuc=Săveanu!) în „Universul“ (Nr. 228 din 3/10 1929, articolul *Cine sprijină acțiunile subversive ale lui Krakalia; Prefectul Neamțu coadă de topor în mâinile agitatorilor ucraineni*) că automobilul prefectului de Cernăuți, V. Neamțu, era pur și simplu la cheremul trădătorilor din Bucovina pierdută! (Nota Redacției).

denții ucraineni sunt cel puțin odată pe săptămână la Toporăuți, și nevăzuți de nime, (nici de prefectul Neamțu, nici de ministrul Sauciu) își continuă opera — Ba treaba a ajuns la atâta că gerentul Toporăuților afișează în primăria dela Toporăuți o ordonanță iscălită, stampilată și datată, **numai în limba ruceană**. Când studenții români au venit să se convingă de un lucru ca acesta, atunci cu mare greu și-au mântuit capetele din ploaia de pietre și bote ce-a căzut peste dâșii.

Și această „Cetalnie“ e zi de zi, plină stup de țărani, cari zburdă în cetirea ziarelor și cărților lor. . . („Cias“, „Nașa Reci“ etc.).

Ce se întâmplă însă cu bieții Moldoveni din acea țară **pierdută** de dincolo de Prut ? Dornici de slovă românească, după greaua muncă de peste zi, se duc și ei să cetească din ceeace cu mare trudă le-au putut da niște bieți studenți români. Care nu le este însă mirarea, când noaptea se potolenesc cu geamurile zburătuite și sparte de bolovanii, ba chiar și cu capetele sparte ! Urmarea ? Casa de cetire românească e vecinic pustie ! Zădărnici li-i orice jalbă ! Postul de jandarmi d. p. are ordinul să intervină „numai în caz de crimă“. — (E cunoscută și istoria cantorului DOBRE, care a fost bătut și schingiuit la Toporăuți **chiar în fața prefectului Neamțu** ! Și tot acest cantor român DOBRE este nevoit să-și puie geamuri noi, oricâteori cutare ziar român dela Cernăuți (sau București) scrie câte ceva despre patima coloniștilor moldoveni din capitala republicei lui Krakalia : Toporouțul lui Miron Barnovschi ! Sărmani „coloniști“ ! Dumnezeu să-i ierte și fie-le țărâna pe atâta de ușoară, pe cât de sigură e slavizarea lor !

E. H.

○○○○○

Lied

După Fr. Rückert

*Dacă vrei să chemi în inimi
Dorul tainic și adânc,
Nu struni vioaie coarde,
Ci pe cele care plâng.*

*Poate este-un suflet care
Bucurie n'a simțit ;
Dar nu-i nimeni să nu știe
Ce e dorul ne'mplinit.*

Trad. de Virgil Tempeanu

Drumuri cirebire

Carnet istro-român *)

23 August 1927: *Susn'evița și Sucodru*

Și parcă nu alaltăieri, ci astăzi ar fi fost Duminică: atâta sâr-bătoare ne-a adus matinala vizită a moșului *Ivan Soldatichî Lenjovichî* din Letai!... Adecă, vorba vine, moș, fiindcă oamenii de aici — oamenii aceștia a căror hrană e aproape numai *cumpir* (= cartofi), *radicî* (= lăptucă) și *păre* (= pâne) sau *palenta* (= mămligă) — sânt cel puțin cu douăzeci de ani mai tineri decât alții, și ipostazul de moș începe abia de pe la 80 de ani în sus. Iar Ivan Soldatichî, născut la 1863, are abia 64 de ani. Deci bădica Ivan Soldatichî vine să ne dea bună ziua numai fiindcă *a dozneit* (= știricit) că sântem din țara *lu gospodinu Ioje Popovici* (= d-lui Iosif Popovici)! Ii auzim chiar din etajul camerei noastre sonora voce: — Ce-i case gospodinu! (= Acasă-i domnul?). — Iar Signora Rotta pare a-i răspunde că prea cu noaptea'n cap își pornește vizitele. Totuși noi, geloși de fiecare secundă pe care o trăim aici, de două ore acum sântem la masa de lucru. Și imediat deci îi și deschizi ușa. O față care radiază de voie bună și bucurie. Și tot sârmanul lui costum pe-ticit, e parcă dintrodată desființat de atâta lumină a ochilor! A doua, a treia vorbă, îi firește neuitatul „Ioje Popovici”: — O ceta fost-a za la noi ca și un frate! Âmnaveit-a ôcoli pre tote seliștele și ien-darmi l-a vegl'at che nu-l cel'i divl'i Hirvataș ucidu. (= O ceta a fost pentru noi ca și un frate! Îmblat-a jur-împrejur prin toate satele și jandarmii l-au păzit ca să nu-l ucigă sălbatecii ceia de renegați vânduți Croașilor). — . . . Toate, toate, fapte reale, confirmate de înseși spusele distinsului cercetător al Istro-românilor Iosif Popovici, care și-a făcut studiile dialectale sub paza și'n urmă sub amenințarea a șase baionete de jandarmi austriaci (vezi ¹⁾ I. Popovici, *Dialectele române din Istria* I 1914, 7). Și care nu-i uimirea lui badea Ive Soldatichî când îi areți cele două volume de studii istro-române ale lui I. Popovici, cu *sliche* (= icoane) ce-l fac să-și revadă d. p. pe prietenii săi Frane Scrobe Lora ²⁾ și Ioje Tvečichî (Tabela IV din vol. II). Iar uluire ca cea a

*) Continuarea paginilor din „Făt-Frumos” 1929, 186—192.

¹⁾ Cf. și amintirile Toncâi Belulovici despre I. Popovici, publicate în „Floarea Soarelui” II 1928, 3—5.

²⁾ Acelaș despre care-i vorba în „Făt-Frumos” 1929, 34.

lui Ivan Soldaticî când prinzi a=i ceti una din poveștile culese de I. Popovici, nici că ți=a mai fost dat să guști cândva . . .

Ba mâna lui Ive cade pe *Calindaru* lui Andrei Gilavina. Îl deschide și prinzi a=i ceti: „Mai bire în casa me nego în palaturile lu at“ (= Mai bine în casa mea decât în curțile altuia). Foarte prompt bădica Ive îți răspunde cu o și mai drastică versiune a aceleiași eseu: — Mai bire=i ă'n hliv durmi, iuve porcu zace, nego ă'n tuți palaț (= Mai bine=i de dormit în coteț, unde zace porcul, decât în palat strein). — Și până ce stai să te dumirești cu dicționarul asupra cuvântului *tuți* (care ar fi croatul *tudi* *a=a=e* = străin), *Soldaticîul* nostru va îngâna (și nu va scăpa de înregistrarea secretarei noastre): — Besedele se mișescu; ma samo când se razume, ța=i mușat. (= Vorbele se amestecă; dar numai când se înțeleg, îi lucru frumos). — Iar pentru Andrei Gilavina, acest Ive are pomenirea: — Io=m trecut bire cu ie (= Eu am trăit bine cu dânsul). —

Și aminte fiindu=ne că (după spusa lui I. Popovici I 12) Ro=mânilor din Letai „li=e rușine să vorbească“ cirebirește, mai deschizi odată acelaș Calendar al lui Andrei Gilavina și pornești a ceti: „L'ubiț limba vostre, fraț Rumer, și se nu areț rușire de ia când o cuvintaț renche de fureșt. Durmit=an pîr acmoce, ma verit=a vremea se ne zbudin și noi: Ura svonit=a!“ (= Iubiți=vă limba, frați Rumeri, și nu vă fie rușine când o vorbiți înaintea străinilor. Dormit=am pân acum, dar a venit vremea să ne trezim și noi: Ceasul a sunat!). Atunci acest Soldaticî, adevărat soldat al sentimentului național cirebir, sare în picioare, te sărută, și=ți spune aceste vorbe cari sânt răsplata de=stulelor desiluzii încercate de noi în acțiunea noastră istroromână: — Carle hite se limbe chia și a se sănje ămprevala, cesta nu=i pravi cîr=stian (= Care=și leapadă limba și=și calcă în picioare neamul, nu=i om adevărat!).

O clipă ca aceasta e prea frumoasă decât să mai poată fi prelungită . . . Zădarnic deci am mai încerca să întindem vorba, cu tăn=guiri despre secetă și sărăcie: — Acmoce sapan cumpir pringhe tîr=sure și pringhe blaga. Tal'an frunza za blaga, pac fire=i slabe. Șuș=i mare; tot ăi zgoritu. Tal'an frunza na grane, pac iarna lu oile ren da ³⁾

³⁾ Desiluzie ca cea încercată de pe urma celui de=al doilea congres filologic dela Cluj (1926). După o aprigă discuție filologică, ori de *Român* să se scrie cu *â* sau cu *i*, te ridicai atunci să pledezi pentru inițierea unei mișcări de *filologie mai vie*, de cercetare a materialului la izvor, de salvare a materialului care mai poate fi salvat prin *explorări la fața locului*. Și insistai în special asupra periclitatului do=

(= Acum săpăm cartofi pe lângă butucii de vie și pe lângă vite. Tăiem frunze³⁾ pentru vite, că fână=i slab. Seceta=i mare ; totu=i pîrjolit. Tăiem frunza de pe craci³⁾, și iarna vom da=o oilor). — Cearcă să ne povestească badea Ive din necazurile Letaiului.

Iar zglobia Antonietta Rotta dă năvală în casă, vestindu=ne că *prevtu* dela Bârdo vrea să ne vorbească și dânsul. Șezătoarea cirebiră cu dragul crainic al românismului din Letai e deci definitiv încheiată. Oaspele nostru are grija de a=și aduna de pe masă și sâmburii din *briscvile* (= caisele) de Pisino cu cari l=am omenit. Are să=i samene, *che l'i s=a zetarit* (= că i s=au prăpădit [caișii]) și *na spomen* (= în amintirea) „c=am cu iel' ganeit“ (= c'am vorbit cu D=voastră) . . .

— E când ver inche veri (= Și când vei mai veni) ? — îl întrebi.

— Când ziseru iel' (= Când veți zice D=voastră)! — e răspunsul scurtat de venirea părintelui Michele Planinšek *parroco* (= paroh) în Briani (= Bârdo), care smead și puținel la trup cumu=i (și mai puținel, parcă de atâta sfiiciune și stângăcie) s'a și ițit în pragul ușii. Cu mare plecăciune îți înfinde apoi un plic, îngăimând două=trei stâlcituri de vorbe nemțești. Adresa plicului e italienească, iar scrisoarea, în cea mai impecabilă nemțească îți aduce mulțumirile părintelui „Theologieprofesor Dr. Ivan Tul, Gorizia, Via seminario 7“ (cum semnează Sf. Sa) — pentru broșura *Istro=Românii* Cernăuți 1927, trimisă ieri la Bârdo. Și ca să=l scutim pe bietul paroh de supliciul tuturor perplexităților, — încheiem curând vorba, mai curând de cum am fi dorit=o noi.

Jos la poartă un cal înșeuat, ocolit de povestașii noștri Cârțulici și Șcalir, de parc'ar fi Pegazul basmului cirebir. Și totuși nu=i decât Rosinantele Sf. Sale Michele Planinšek, care dovedește a fi un mult mai abil încălecător de cai, decât de fotoliuri . . .

Iar cei doi băsmuitori, ce alta așteaptă acum decât plecarea Pă=

meniu istroromân. S'a trecut atunci atât de ușor la ordinea zilei (dovadă că raportul oficial asupra acestui congres, în „Revista filologică“ I 362, nici nu amintește de aplombul propunerii subsemnatului: *Istroromânii*!) . . . la cutare chestiune de . . . ortografie, deși noi accentuaserăm că n'o să fie prea mare cinste pentru filologia românească dacă în cea mai impecabilă ortografie vom ajunge să înregistrăm că *Istro=românii* (cu â sau cu î) s'au stîns fără să prea știm cine și cum am fost acești *Istro=români*! . . . Și înzecită ni=i bucuria că după acest fel de mari nimicuri dela noi, ajungi să aibi parte de o clipă ca cea trăită acum cu Ive Soldatich Lenjovich!

³⁾ Procedeu practicat și'n muntele nostru, acesta, de a li se da oilor iarna mlăzi tinere cu frunza uscată pe ele.

rințelului lor (căci parohul de Bârdo e singurul preot din întreg ți=utul acesta). Și iară ne așternem pe povești... Până'n prânz alte trei povești ni=s gata=gătuța. Când apoi (ca de obicei) le fac pove=stașilor mei bucuria de a le reciti basmele, atunci la povestea lui Șcalir, *Oștaru carle verit=a asiru*⁴⁾ (cam bâlbăit spusă), criticul Cărțulici te uimește cu vorba: — Ceasta ștorie se more priface, pac va fi mușate (= Această poveste trebuie prefăcută și atunci va fi frumoasă) — de=bitându=ți verbul *priface* într'o accepiune perfect dacoromânească. Dar și *șapte boșe de vir* (= sticle de vin) zvântate=s de parcă nici n'au fost! Ciudat cât de mult pot bea oamenii iștia, pe inima goală chiar! Ba bietul Ludo Șcalir nici nu se dă mișcat dela masă, și parcă așteaptă și continuarea... — destul de sumară și pentru noi în această bolovănărie istriiană!

— Ala, priatel'u, che nu=ț va gospodinu inche și cafelu da (= Haide, prietene, că doar nu ți=a da domnul încă și cafea)! — îi curmă Cărțulici nădejdea. Iar noi sântem îndoit de mulțumiți că astăzi am dat de urma lui *Statu=Palma=Barbă=Cot*⁵⁾ al Cirebirilor (de *Lacat brad=pedigo=dug* sau *Bradigo=pedigo=dug* și *Lunghe=barbe*) și de tova=rășii lui, *Dere=ărpe* sau *Dere=camic* (Sfărmă=Piatră) și *Dere=lemne* sau *Dere=dăr* (Strâmbă=lemne).

După amiazi eveniment! Întâiul nostru drum la Sucodru. Por=nim cu aghiotantul Cărțulici. Noroc că'n această cumplenie de arșiță *puhle vintu* (= bate vântul), cum zice Cârciu.

În dreptul oștariei lui Frane Belulovici o droaie de ștregari îl șmotresc pe un biet idiot parcă, ba chiar nebun, *carle=i „fare din cale“* ne lămurește Cârciu — locuție, literalmente tradusă cu „îi (ieșit) afară din cale“, și care perifrizează cuvântul *mun'it* = alienat, smintit. Dar numai de simpla noastră încremenire în drum, se risipesc toți care'ncotro, iar mentorul nostru ne lămurește că „cesta=i un frate de Andrei Gîlavina“ (= un frate de al lui A. Gîl.). În clipa aceasta doctorul Belulovici ni se atașează pentru excursia la Sucodru; dă cu ochii de neomul de alături și se întunecă... Iar Cârciu pe șop=țite ne distăinuiește (ceea ce știm și noi) că și bietul doctor are un frate internat într'o casă de sănătate...

Ne oprim la cea mai „americană“, deci la cea mai arătoasă oștarie din capătul Susn'eviței înspre Nosolo. În fața ei un automobil,

4) Vezi-o în „Făt-Frumos“ III 1928, 17—21.

5) Vezi povestea *Lacat=brad=pedigo=dug* în *Lu frați noștri* 1928, 37—39.

proprietate — cine ar crede — a unei familii cirebire stabilite în Pola!
— Da, voi cei dela România n'aveți colonii, ma noi de anța smo șa
(= dar noi de aici sântem așa) de mulți că avem și colonii — ne lă-
murește doctorul Belulovici în româneasca sa semicirebiră — avem co-
lonii la Fiume, la Triesta, la Pola și'n America! . . . —

Și=s foarte civilizați acești Cirebiri cari au venit să=și vază rudele
și cari, ei între ei, vorbesc italienește . . .

Iar noi ne alegem cu profitul că până'n Sucodru ajungem cu
o mașină cirebiră!
(Urmează)

○○○○○

Leca Morariu

Frângurele

(Idei cari frământau mintea lui Eminescu la vârsta de cam 20 de ani; frângu-
rele desprinse din *Geniu pustiu*)

N'am putea avea o muzică mai dulce și mai frumoasă ca cea italiană? Nu
avem voci, nu avem talente, nu avem o muzică populară neexploatăă încă până
astăzi? Oamenii noștri . . . sânt de=un cosmopolitism sec, amar, sceptic, — ba și mai
mult: au frumosul obicei de=a iubi orce=i străin, de=a urî tot ce=i românesc.

*

Cât despre inteligența¹⁾ noastră, — o generațiune de amploiați . . ., de semi-
docți . . . oameni cari calculează cam peste câți ani vor veni la putere . . ., inte-
ligență¹⁾ falsă, care cunoaște mai bine istoria Franței decât pe aceea a României,
— fiii unor oameni veniți din toate unghiurile pământului, căci adevărații copii de
Români încă n'au ajuns să învețe carte . . .

*

Schimbați opinea publică, dați=i o altă direcțiune, răscoliți geniul național
— spiritul propriu și caracteristic al poporului — din adâncurile în care doarme,
faceți o uriașă reacțiune morală, o revoluțiune de idei în care ideia *românesc* să fie
mai mare decât uman, genial, frumos, în fine fiți Români, Români și iar Români . . .
O! Nu trebuie oameni mulți pentru asta . . . Spiritul public este fapta puținor oameni.

*

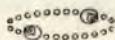
. . . . prostituțiunea îmbrăcată în mătase râde cu hohot pe urma virtuții zdren-
țuite . . .

*

Adevărat că viața nu plătește nimic, dacă nu vom face noi ca să prefu-
iască ceva . . .

*

. . . . chinul trezește sufletul omului, și pe murind, chiar durerile cele cumplite
îl fac să mai trăiască . . .

M. Eminescu

¹⁾ Citește: *intelectualitate*.

Recenzii

Al. Bocănețu, Istoria orașului Cernăuți pe timpul Moldovei, Cernăuți 1929. — E o operă pe care Bucovina României, o așteaptă acu de mult dela Universitatea Cernăuțeană și pe care erudiția d-lui profesor Al. Bocănețu ne-o dă cum nu se poate mai convingătoare și mai binevenită. Precizarea vine răzvedită: „înfiiințarea și înflorirea orașului de-odinioară prin noi s'a făcut. Viața istorică a Cernăuților începe abia atunci când Domnii Moldovei își întind spada lor ocrotitoare și asupra acestor locuri“ (7). „Până ja 1500 Cernăuți era numai o cetate și o vamă. sub ocrotirea cetății Țeținei; ja vadul Prutului, se alcătui pe încetul târgul Cernăuților“ (48). Sinteza aceasta e elaborată cu un aparat științific de prima ordine. Și atâtea dragi nume moldovenești ne imbie cu zâmbetul lor de vechi și neuitate prietenii: Bumbac (82), Burla (82), Ciuntuleac (71), Costas (71), Cudla (71), Dracea (35), Goian (57) Ion Nistor (82), Pitei (53), Siretean (71), Ursuleac (71), Voronca (71) ... Și nici strămoșii *Moldoveni* ai ... decoratului național-tărănist din anul 1929 nu lipsesc: diacul *Constantin Cracalie din Rohozna* (49) și *Dumitru Cracalia, „fiul bătrânului Cracalie, fostul staroste“* (50)!...

Urmează apoi reversul acestei fețe: „Dominația străină“ care „s'a silit din răsputeri ... să desrădăcineze *moldovenia* din aceste locuri“ (6). Un caleidoscop al calvarului nostru din trecut, în care ochi ageri vor ceti cele mai plastice și mai pitorești amănunte: „se atraseră coloniști străini, evrei din Polonia“ (65—66) ... Proaspeții „Untertani“ își improspătează repede usturoitele lor porecle: *David Israel* devine *Zürcher*, deci Teuton sadea; *Jankel Lazar* se „botează“ în legea lui Spleny devenind *Kellhammer*; până și lui *Schmull Israil* i s'a găsit leacul: un *Vorhaus* ticăit, de nu cumva în textul d-lui Bocăneț s'o fi strecurat o greșală de tipar; și versiunea justă ar fi *Vorhaut* ... (66). *Czernowitzul* se ițește deci în curând, iar Israii „germani“ veniau acum „în al doilea rând după Români“ (71). În fața acestei forțate K. K. invazii, trecutul se distramă ca o umbră: Moldovenii „deprinși cu regimul patriahal al Domnilor noștri și cu suzeranitatea tolerantă a Turcilor¹⁾, au fost metodic alungați din casele și locurile lor, pe care, de grija nouilor împrejurări — venise o dominație străină, nemiioasă, cu cel mai intolerant sistem fiscal, — au trebuit să le vândă pe prețuri de nemica sau, neputând plăti dările, le-au lăsat și oamenii au apucat lumea în cap; casele și locurile lor au fost vândute de fisc la licitație“ (67): D. p. „Mihai Apar și-a lăsat casa și a fugit din cauza birului“ (85); „Alexandru Domnișor și-a lăsat casa și a fugit“ (85); „*Ioniță Nistor* a cumpărat casa cu grădina la licitație dela Ion Grosu care a fugit din cauza birului“ (99); Gafiței Vacumencesei i s'a luat locul „cu forța în 1782, pentru a-și face colonelul casă“ (95), etc. etc. etc. ... Iar astăzi? ... „Astăzi doar numai prin suburbiile Cernăuților de mai stăruie sufletul și viața românească. Străinii, — unii, simpli diletanți, alții, oameni de carte și învățați de me-

¹⁾ Și un amănunt care ne aduce aminte că până'n zilele noastre încă dăinuște la Cernăuți o *fântână turcească*: La 1731 Lazăr Grecu își cumpără dela *Soliman Pașa* sfoara de loc pe care mai apoi stă temnița Cernăuțeană (96).

serie — cari au scris despre trecutul orașului acestuia, sau n'au văzut ade-vărul, sau dacă l-au văzut, din interes și cu intenție, l-au diformat și l-au întunecat. Și aceasta nu puțin îndemn mi-a fost să mă apuc și eu să scriu despre trecutul Cernăuților..." (6).

Iar concluzia: "... noi am fost odată stăpânii acestor locuri și tre-buie acum... să încercăm să fim *cele ce am fost odată și mai mult decât atâtea*, după cum spunea cu atâta mândrie și încredere în sine istețul și în-drăznețul Domn Petru Rareș. Pentru noi în acest oraș e vorba de o *restitu-tio in integrum*" (7).

Și ne întrebăm numai; Cine în această, Bucovină, care-i cel mai is-toric colț de pământ românesc, ne va continua acest gen de *istorie vie*, atât de strălucit afirmat prin „moldovenia” d-lui Al. Bocănețu?

Leca Morariu

Multe și mărunte...

O **reminiscență istorică în gura copiilor.** — În versurile de copii se găsesc câte odată, printre cuvinte bizare cari rezistă oricărei încercări de interpretare etimologică, și cuvinte sau nume cari ne surprind prin vechimea lor și prin forma lor nealterată, și sunt ca niște epave, păstrate, în ciuda vremilor furtunoase până în zilele noastre.

Un exemplu de felul acesta ni se prezintă în următoarele versuri :

Una mara	Și Ion
Doua para	Solomon
Treia ruga	Ducman
Ciucuruga	Derevan
Sintilița	Dacus!
Podoghița	

Ele mi-au rămas în memorie din vremea copilăriei (petrecută în comuna Broscăuții-vechi, jud. Storojineț), cu calificarea că „așa numără țiganii”, probabil din cauza cuvintelor *ciucuruga*, *sintelița*, *podoghița* (dintre cari *sintilița* pare a fi — o țiganizare a numelui *Sânt-Ilie*).

Ceea ce surprinde în aceste versuri, e prezența cuvântului ultim, *dacus*, care, ca printr'un capriciu al sorții, s'a oploșit într'un adăpost cât se poate obscur și — cât se poate de nesigur, ca mijloc de distracție al copiilor.

Și încă se pare că bietul *Dac*, deposedat și apoi desființat de agresiunea legio-narului italic, până și în aceste versuri, are un rol de personaj urgisit, căci în această *numărare*, care nu e numai o declamație, ci însoțește un joc de copii oarecare, se eliminază din rând sau se supune la vre-o corvadă acela dintre participanți pe care îl nimercește cuvântul *dacus*!

V. Vitencu

* * *

† **Matei Eminescu (1856—1929).** — Cetim în „Universul” Nr. 295 din 20 Dec. 1929: „În Bistrița (jud. Năsăud) a încetat din viață, în ziua de 12 cor., căpitanul veteran Matei Eminescu, ultimul

frate al marelui poet Mihai Eminescu. Însmormântarea s'a făcut în ziua de 15, la cimitirul românesc din Bistrița, cu toate onorurile cuvenite“.

A murit deci (în vârstă de 73 ani) ultimul ins dintre frății Eminescu (vezi Leca Morariu, *Frății Eminescu* 1923), — căpitantul Matei, care, în repeșite rânduri, ne-a dat atât de prețioase informațiuni despre marele său frate Mihai și despre ceilalți ai săi. La 1923 d. p., publicam (în „Junimea literară“ pag. 4—8) un mănunchiu de atari informații, pe cari regretatul veteran ni le trimitea dela Turnu-Severin, unde=și chinuia zilele în așa lipsuri, încât cerea o slujbă „orcare ar fi dânsa“ „în Bucovina, în care a trăit zile senine și Mihai“ (fratele său...). Nu știm ce vijelie a sorții l= o mai fi vânzolit apoi până'n Bistrița năsaudeană; — și te ispitește gândul: un alt Eminescu „Român de pretutindeni“... Iar când te mai gândești că totuși acest Matei Eminescu a luptat în războiul pentru independență (1877), — atunci vitregia cu care l= a înăbușit negrija noastră îți pare îndoit de mare.

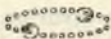
* * *

Pentru Eusebie Mandicevski. — Străbătând ecourile periodicelor Vieneze cu prilejul morții lui Eusebie Mandicevski, trebuie să accentuăm și să întregim că acestea n'au prea înregistrat meritele lui M. ca compozitor specific bucovincan (cu marile sale cantate executate în Bucovina sau închinatc) și ca dirigent de coruri cu (și fără) orchestră (*Liturglia Nr. 1 și Nr. 4; Die Gewalt der Harmonie; Im Buchenland*).

* * *

Două autograme inedite dela elevul Eminescu. — Dupăce într'un curs public d. *Eminescu elev la Cernăuți* înfățișam (în proiecțiune luminoasă) cutare autogramă a lui Eminescu (după T. V. Ștefanelli, *Amintiri despre Eminescu* 39), d. Aristide Voloșencu, bibliotecar al Societății p. Cultură mă surprinde cu alte două autograme ale lui E., din acelaș an 1865. E. (ca și la Ștefanelli) acelaș gest de danie față de „Biblioteca gimnaziștilor români din Cernăuți“ (bibliotecă tainică¹⁾), ferită de k. k. ochii oficialității austriecești, în bujdeuca dascălului Pumnul). Eminescu serie deci pe ediția *Theodor Körners vermischte Gedichte und Erzählungen, Wien 1815* și pe *Lectiunariu latinu de Ioane M. Moldovanu...*, Blasiu... MDCCCLXIV: „Daruita bibliothecae gymnasiștilor Români de'n Cernăuți de M. G. Eminovicu“. Iar faptul că la 1865 Eminescu putea dăruia acest manual de latină, apărut la Blaj în 1864, confirmă că *Eminescu trecuse în 1864 și prin Blaj*.

Leca Morariu

¹⁾ Cf. „Glasul Bucovinei“ An. VI 1923, Nr. 1214 (foiletonul *Eminescu elev*).

Cronică

Eternele noi manuale didactice! — Din grația ministerului instrucției publice ne pricopsim și anul acesta cu noi manuale didactice! O adevărată pacoste pe capul bieților elevi aceste manuale! Nu trece an școlar fără ca să nu fie revizuite și adăugite (totdeauna după „noua” programă analitică!...) sau, pur și simplu, înlocuite cu altele... Așa zisele „lădiți școlare”, biblioteci înzestrate cu cărți didactice pentru ajutarea elevilor sărmani cu cari comitetele școlare au cheltuit zeci de mii de lei, vor ajunge să fie vândute cu chilogramul; căci în adevăr alt rost nu li se va găsi. — Dar mi-te bietul părinte, funcționar al statului plătit cu 3000—4000 lei (!) lunar, când costul unui manual variază între 100—250 lei!... Și când te mai gândești și la atâtea din lipsurile acestor ticăloșenii de manuale didactice, lipsuri dăinuitoare cu tot duimul de revizuire și adăugiri, și atât de bine încondeiate în acea „Familie” (Nr. 5—6, 1928) dela Oradea, încât nu-ți rămâne decât să repeți: „Filosofii cârmuirii noastre n’au putut să găsească motivul pentru care învățacelul are groază de carte. Ar trebui să li se pună sub ochi câteva manuale didactice”! (Vezi „Făt-Frumos” Nr. 3, 1928).

* * *

Literatură românească pentru Italia. — În editura harnicului „Istituto per l’Europa Orientale” dela Roma, a apărut volumul de nuvele „L’uomo del Sogno” (*Omul din vis*) al lui Cezar Petrescu în traducerea criticului Ioachim Miloia¹⁾ și „Un episodio di Gioventù” (*Din amintirile lui Const. Casian*) de D. D. Patrașcanu, în traducerea lui Alfredo Bogardo („Il Romanzo Quattrini” Nr. 855 din 19/X c).

Cartea românească stăruie deci să pătrundă deabinelea și’n Italia...

Fr. Vrânceanu

* * *

Conservatorul Cernăuțean. — Activitatea Conservatorului din Cernăuți e trasată dela înființare. Primul scop a fost acela, de a-și avea căminul său propriu, pentru a-și putea pune la adăpost existența. Pe urmă, afirmarea prestigiului prin serioșitatea predării didactice și o activitate extrașcolară difuzată prin producțiuni, șezători și concerte simfonice, toate convergând la ființarea Operei. Acesta este azi scopul cel mare și extrema ambiție a conducătorilor Conservatorului de muzică și artă dramatică din Cernăuți. Anul acesta (1929—1930) a început a 6-a serie de concerte simfonice, din care două au și fost acu executate. Dacă aportul artistic și moral al acestor două concerte a fost mai presus de orice așteptări obicinuite, aportul material e deficitar și cu atât mai neavenit cu cât Comitetul școlar, care patronează aceste concerte nu are și nici nu primește „fonduri”. Ființarea acestor concerte nu e numai o legitimă ambiție; e o judicioasă necesitate, a cărei noimă nu mai poate fi sujet de discuție.

La aceste două concerte s’au produs soliștii Al. Garabet (vioară) și D. Ungureanu (clarinet), ambii minunați executanți în instrumentele atât de variate, dar atât de artistic mănuite. Avurăm prilejul să savurăm două lucrări originale ale d-lui Al. I. Zirva (directorul Conservatorului și promotorul

¹⁾ Acelaș Ioachim Miloia care publica deunăzi, în „Junimea literară” 1926 articolul *Expoziția bienală internațională de pictură din Roma*.

mişcării muzicale românești : *Poem simfonic* cu solo de vioară și *Poemul Țiganiilor*, brodat pe teme din folclorul românesc. La pupitru d. G. Pavel, care după un turneu la Berlin și Viena revine în țară consacrat de presa și de *artiștii străinătății*, unde a raportat serioase succese cu poemul d-lui Zirra *Păcală și Tândală*.

Aceste atât de pozitive manifestări ne îndrituiesc, să sperăm că ziua când Opera română dela Cernăuți va lua ființă ¹⁾, nu este prea depărtată.

Cu reforma administrativă, când fondurile vor fi distribuite de către directorul regional, și mai ales vor fi distribuite judicios, cu un adânc simț politic utilitar, iar nu după mărunte interese de partid, (și nici de hatărul cutărui „prim-bariton“ al Operei dela București...) atunci se va vedea realitatea și persoana cu locul sigur, care poate primi însărcinarea de a ființa Opera Cernăuțeană.

Alecu I. Naiargiu

* * *

Bucovina pentru prăznuirea lui Eminescu. — Revista „Făt=frumos“ i-a închinat nu numai un număr comemorativ ci (în afară de acesta) o întreagă serie de articole (cu material *desăvârșit nou*). Suceava l-a sărbătorit cu un festival (la 14 Oct.) în care a conferențiat d-l prof. Ștefan Pavelescu, a recitat d-l prof. Eugen Chirovici și au cântat (cu texte de Eminescu), d-na Octavia Lupu-Morariu, d-ra Margareta Burduhos și tenorul St. Ionescu-Milano. La Cernăuți Universitatea i-a consacrat următorul ciclu de cursuri publice: *Eminescu copil și elev* (3 lecțiuni), cu proiecțiuni luminoase; *Eminescu și Creangă* (2 l.) cu proiecțiuni; *Omul și artistul Eminescu* (2 l.); *Eminescu filosof* (1 l.); *Romantismul lui Eminescu* (2 l.) și (conferința d-lui prof. univ. Tr. Brăileanu ținută la societatea acad. „Junimea“) *Concepția politică a lui Eminescu*.

* * *

† Al. Davila. — A murit autorul dramatic cu o singură piesă: *Vlaicu Vodă*, — subiect care l-a înfrigorat și pe... Al. I. Odobescu!...

* * *

Dorobanțimea din 1877 la Putna lui Ștefan Voevod. — Au poposit deunăzi (în 8 Nov.) la Cernăuți, pentru a se închina la mormântul Eroului Neștiut, și apoi, la Putna, Mormântului care nu se închide, vre-o 40 veterani din războiul neațărnării noastre. Și dacă oficialitatea nu s'a prea spetit să-i bage în seamă — (Firește! Nu era doar vorba de te-miri-ce ce evghenist politic!), atunci, tovarășia pe care le-a dat-o veteranul nostru cronicar Partenie Siretean (el însuși sol al Bucovinei în războiul dela 1877; și mai apoi minunat povestitor ²⁾) al cutăror întâmplări din acele zile), le-a răsplătit din belșug absența tuturor fumurilor și bățăirilor oficiale.

* * *

¹⁾ Chiar și fără de concursul d-lui primar de Cernăuți Nicu Sauciuc și mai ales fără de cel el „fanfarei“ dela uzina tramvaielor Cernăuți!... (Nota zețarului).

²⁾ P. Sireteanu, *Amintiri din războiul pentru independență*, Cernăuți 1927.

Fapte. — Fapte ca cele ale Părintelui Mihai Totoiescu dela Vatra-Dornei, care acu din anul 1926, prin iscusite aranjări muzicale (d. p. la 4 și 18 August 1929) a pus mereu la contribuție ofranda publică, adunând în chipul acesta suma de peste un milion p. viitoarea noastră biserică dela Dorna, nu va fi oare în stare să-i desmintă pe toți milogii ce nu-și dau seama cât de uriașă poate fi puterea inițiativei particulare? — Vechea mitropolie a Sucevii (Mănăstirea Sf. Ioan, Suceava) se bucură, în sfârșit de o cântare bisericească vrednică: corul animat, cizelat, subtilizat de d. Aurelian Isar, absolvent al Conservatorului dela Iași. — La Cernăuți, d. prof. Vladimir Nichitovici a susținut o bine apreciată expoziție de pictură. — Societatea studențească „Dacia” dela Cernăuți a comemorat cu un fastuos festival împlinirea a 10 ani dela moartea lui Vlahuță¹⁾.

* * *

Suceava culturală. — Din strădania câtorva eminente și cu adevărat tinerești energii (ca d-nii profesori Ștefan Pavelescu, E. Chirovici și Păr-T. Coclici), Suceava, ca pulsație culturală, deține azi locul întâi în întreaga Bucovină. (La Cernăuți evenimentele culturale se mai produc aproape numai oficial: Universitate, Conservator, Teatrul Național; încolo o somnolență de basm: „Armonia”, „Tudor Flondor”, nenorocita „Societate p. cultură”...). Deci I. Soc. de cântare „Ciprian Porumbescu” a realizat reprezentațiile teatrale: *Institutorii* de Otto Ernst Schmid (cu interpreții: D-na prof. Erica G. Voevidca; d. prof. E. Chirovici; d. Alois Frank, fost actor la teatrul din Troppau și acum știutor de românească de dragul scenei Sucevene; d. Mihuță, elev al Conservatorului dela Iași; reputatul Șt. Pavelescu; d. Gh. Ruptaș; și d. prof. Gh. Socoliuc) la Suceava în 24 și 25 Sept. (înregistrând venitul de 4 000 lei), la Folticeni în 28 Sept., (și mai ales această expansiune culturală care sparge barierele negre-galbene o prețuim atât de mult! Oaspeții Folticeniilor fură sărbătoriți într-o festivă agapă prezidată de protagoniștii culturali Serafim Ionescu și Virgil Tempeanu. S'a realizat venitul de 3.000 lei) și la Gurahumorului, cel încă atât de străin, în 29 Sept. (cu 2.000 lei venit); — reprezentația *Doctorul fără voie* (Molière) în costume puse la dispoziție de d. E. Bădărău direct. Teatrului Național dela Cernăuți (cu interpreții: D-nele Erica G. Voevidca, Eusebia Iliescu, Otilia Zabocarschi și d-nii E. Chirovici, Șt. Pavelescu, Gh. Ruptaș, Gh. Socoliuc, Șerban Bumbac, Cr. Tabacaru, și M. Culin) la Folticeni în 3 Noemvre. (Reprezentatie repetată apoi, în 5 Nov. la Suceava, sub egida *Ligii Culturale*, cu aceeași distribuție); — premiera piesei d-lui G. Voevidca, *Supremul argument* și reprez. piesei *Moștenire dela răposata* de R. D. Rosetti, la serbarea revelionului din 31 Dec. (patronat de Casinoul funcționarilor Suceveni). — 2. „Liga culturală” i-a dat Sucevii următoarele 4 contereințe: Leca Morariu, *Un ilariant*: G. Topârceanu (18 Oct); I. Nistor, *Centenarul Giurguiului și al Brăilei* (24 Oct.); Șt. Pavelescu, *Trecutul istoric în opera lui Sadoveanu* (16 și 27 Nov.). — 3. „Ateneul român” ne-a adus, în sfârșit, (la 7 Dec.) revanșa Botoșanilor (vizitați de crainicii bucovineni): savuroasa conferință a d-lui Tiberiu Crudu d. *Insemnătatea istorică a păturii țărănești dela noi*.

¹⁾ „Tribuna” (Nr. 43) și atâtea alții îi falsifică numele, scriind Vlahuță!

Invie o tradiție! — Atât de puternic fu duhul răspânditor de lumină al vieții noastre mănăstirești, încât până și din ruine, înviază cătră o nouă viață! La mănăstirea Sf. Ioan (Suceava) lucrează din 1 Iulie 1929 o legătorie de cărți purtată de monahul Cleopa Palamarencu, Moldovan mântuit pentru noi din *Moldova cea de dincolo de Nistru*, unde-i „moldovenie mai curată decât în România asta“, mărturisește cu obidă și cu teamă parecă „smeritul între monahi Cleopa“. Iar spusele meșterului Cleopa din ale trecutului său, și ele vrednice de luare aminte sânt: Născut (la 2/8 1893) în satul Șebca (Jud. Tiraspol, Guvernamentul Herson) a isprăvit școala dascălească (cantorală) din Șebca, și azi abia-abia mai rupe-taie oleacă de moscăcească; iar cât despre maică-sa „nici boabă de moscăcească nu se află a ști“. A descălecat în „Moldova“ (deci în Moldova noastră slobodă) la 1905. S'a întâmpnat apoi cu șederea și la Noul-Neamț de lângă Tighina. E meșter legător de cărți, ramagiu și săpător de cruciulițe în lemn. Osârdia pentru meserie i-i pălîmașă foarte; încât o seamă dintre sculele legătoriei sânt chiar ale Sf. Sale, ca d. p. aceste preaîscusite „podoabe“ (vignete) și che-nare de alamă „șaligrădenească“ (închipuind-o d. p. pe Maica Precista sau Sf. Răstignire). Pe una din ele (adevărată sculă de muzeu) scrie cu bătrânească slovă *Иеронокъ* și alături leatul 1806. Iar ucenic și ajutor meșterului Cleopa se află pălimariul (paraclislerul) Ghenadie Ghiaur (și dânsul Moldovan din olaturile Basarabiei). Valurile de hârtie fâșâie și gem în cângile celor trei masini „nemțești“ (deci perfect moderne) cumpărate în preț de 120.000 lei „bani peșani“ (sumă cu mare râvnă adunată și dăruită de soborul Sf. monastirii a Sucevii) și mare-i bucuria omului când vede meșterii Neamțului înfrântă de mână moldovenească...

Iat-o *facta* vrednicului convent al mănăstirii Sf. Ioan, iat-o *facta* P. C. Sale Arhimandritul Inochentie Ștefanelli, împreună cu conventul P. C. Sale, Ierom. Arhim. Pancratie Sidorovici, Ieromonahii Ioan Văcărean și Varlaam Ciochină (acesta slăvit cântăreț) și Protodiaconul profesor Grigorie Sotnițchi (căruia ca un bun chivernisitor și oblăduitor ce s'a vădit întru toate, îi urăm și acum, la îndrumarea legătoriei, spor și de istov izbândă). Și cine dintre voi dascăli, elevi și cărturarime obștească au omenească, va pregeta a sprijini cu *facta* noua meserie românească dela Suceava, — cu atât mai vârtos că soborul Sfatului eparhial dela Cernăuți a crezut de cuviință să nu răspundă cu nici un ajutor acelora ce-au bătut pentruca să nu li se deschidă, și au cerut pentruca să nu li se deie...

Cultura primează! — Omagiul ziarului „Prager Presse“ (An. IX Nr. 18 din 5 Mai 1929) închinat României, înfățișează, din fericire, nu numai chipurile obligatoriilor fantoșe politice, ci și personajii culturale (L. Rebreanu, N. Soreanu, A. Demetriade...). Bucovina e regădită cu vederi din Cernăuți și dela țară, între cari bătrâna bisericuță de lemn dela Vama și Voronețul nostru unic.

„**Tribuna**“. — Dupăce, cu eroice eforturi (o spunem fiindcă o *știm*, și fiindcă-i apreciem munca *românească*), ziarul „Glasul Bucovinei“ a izbândit să realizeze decada unui cotidian românesc în Bucovina, aflându-se acum chiar într'al 12-lea an de viață, ne fu dată bucuria să înregistrăm în această Bucovină intens culturală (— și culturalitatea Bucovinei trebuie mereu subliniată¹⁾, când încă atât de lesne ne lăsăm uluiți de bilanțul kilometrilor patrați al celorlalte provincii...) — apariția unui al doilea cotidian românesc: „Tribuna, cotidian independent“. Bucuria ne făcea să-i iertăm stângăciile începutului, un demagogism ca acesta d. p.: „dar cine sântem noi să îndrumăm pe alții? Recunoaștem că nu sântem cineva. N'am vorbit în adunări electorale să ne aplaude naivii, n'am ocupat funcțiuni politice să trezim gelozie, n'am împărțit favoruri să scurtăm în drepturi pe alții, n'am mânuit fonduri publice să fim arătați cu degetul, n'am râvnit onoruri oficiale, să ne impunem atenției publice, n'am fost deputați, senatori, prefecți, inspectori, primari, secretari, nici măcar șefi de cabinet...“ („Tribuna“ Nr. 1) — sau superlative atât de puerile: „Ei bine, n'a fost nici o publicație în Bucovina care să împrăștie fumul și ceața împânzită deasupra intereselor românismului sufocat. Românii nu le-a purtat nimeni de grije în grădinița lui Ștefan cel Mare. Nimeni nu i-a încurajat, nu le-a alinat chinul din piept“ (acelaș Nr. 1).

Aveam deci *noi* — cum zic — toate considerațiile psihologice p. aceste „emoții ale debutului“, — deși lumea, nedumerită în fața acestei pășiri cu stângul dădea din umere: „Care va să zică, abia cu apariția Tribunei, Bucovina se învrednicește să intre în zodia României-Mari?“...

Când însă, după acest lamentabil debut, iperbola gratuită stăruie a veni și din partea directorului Tribunei, care-i d. C. Loghin, cu bălțata exagerare: „Zece ani de existență a Glasului Bucovinei înseamnă zece ani de strădanle eroică pentru a îngropa prestigiul jurnalistice românești din Bucovina“ („Trib.“ Nr. 25) — atunci cine din publicul nostru cetitor n'o fi fost ispitit de amintirea dictonului folcloric: „S'a suit râma în par și crede că-i balaur“?...

Sfidarea e prea insolită decât să nu stăruim. Facem abstracție de întreg trecutul celor 12 ani de militare *românească* a Glasului Bucovinei, și ne limităm numai la o simplă juxtapunere a actualității! „Glasul Bucovinei“ deci ne servește o cronică artistică (teatru, concerte), semnată S.²⁾, care nu mai e cronică de ziar, ci de revistă. În schimb „Tribuna“? Sântem d. p. la *Păpușile* lui P. Wolff și d. Loghin, cronicar teatral, preludiază: „Niște biete păpușe trebuie să fim în viață, dacă vrem să-i gustăm fericirile; iată problema pe care caută s'o desvolte P. Wolff în piesa de mai sus“ („Trib.“ Nr. 7). Iar noi cu nedumerire întoarcem foaia să ne convingem de nu cumva am înimerit în paginile cutărui... chestionar de bacalaureat... Dar-mi-te spălăcitul necrolog (datorit iarăși d-lui C. Loghin) p. regretatul C. Berariu („Trib.“

¹⁾ Să nu se uite deci că mica Bucovină ne dă d. p. publicații ca „Codrul Cosminului“, „Buletinul facultății de științe dela Cernăuți“, „Revista filologică“, „Junimea literară“, „Candela“, „Făt-frumos“.

²⁾ Si acest S. de mult acu a pierdut dreptul de a se deghiza în nebuloose de asteriscuri!

Nr. 12) cu dubla debitare a celui mai arhiuzat clișeu stilistic (care ridică atât de mult „prestigiul jurnalistice” !...): „*Cu dânsul dispare una din cele mai caracteristice figuri ale Bucovinei...*” — și: „*Cu dânsul se duce una din cele mai caracteristice figuri ale Bucovinei și unul din vechii trabaduri...*” Sau, e vorba de cronica periodicelor românești („Trib.” Nr. 3) Cronicarul (acelaș C. Loghin) se opintește să ne lămurească schița d-lui D. Protopopescu, *Jimmy, Jack, Sam și Harry* și opinează d. această „bucată (!) literară”: „bucată¹⁾ care¹⁾ nu este altceva decât o splendidă satiră la adresa țărânului român care¹⁾ se bărbierește odată pe an”. Pentru Dumnezeu! Ai cetit d-ta, d-le Loghin, asemenea lucru în schița d-lui Protopopescu?!? Când noima acestei schițe este de a ilustra, cu o bine plasată pointă, flegma Albionică, — fiindcă Englezul căruia i se relatează năstrușnica întâmplare valahă (tăierea beregatei bărbierești de către cutare client infuriat că rămâne nebarbierit p. o mare zi de praznic), rostește doar atât²⁾: „Dar nu era mai simplu să se bărbierească cu lame Gillet”? Ce-ai înțeles deci d-ta, d-le Loghin? Ce lămuriri literare dai d-ta cetitorilor *Tribunei*? Lămurire e asta sau negoț cu piei de cloșcă? Orcum asemenea agramatism critic nu s'a pomenit în „Glasul Bucovinei” în toți cei 12 ani de când în Bucovina se îngroapă „prestigiul publicistei”! Dai ne-am resemnat. Prea sântem antrenati... Știm că d. Loghin vorbește, de se pripește... Deaceea — ca s'o încheiem cu vânturarea amănuntului — în fața unui atât de poltrone mistificări, să ne dea voia d-l Loghin să nu ne mirăm de mirarea d-sale că directorul lui „Făt-frumos” „trimite câteva săgeți *veninoase* (!) împotriva d-lui Iorga”. Meseria de trepăduși remorcați în coada orcărei vanități, o lăsăm pe seama altora! Mai scumpă decât orce, ni-i apărarea adevărului, împotriva orcu, — începând dela N. Iorga și până la C. Loghin!

Și acum după ce l-am mai pus în frâu buiestrul dezghin al *Tribunei* două vorbe. În cumplita mocirlă politicianistă, care stă să ne înghiță chiar ființa noastră etnică din Bucovina, *alta* așteptam noi (obștea nepoliticianizată!) că va fi dârzenia *Tribunei* față de impertinența minoritară din Bucovina, — *alta* chiar și atunci când „Tribuna” iese dintr'o tiparniță minoritară... *Altul* trebuia să fie nervul unui cotidian *independent*, decât cel al unui ziar de partid „politic”. Și totuși — record al ironiei — „Glasul Bucovinei” a fost, de atâtea ori, mai hotărît, mai Român, decât „independentă” *Tribună!* (?????). Simplu ziar de informații deci? Dar e legendă bună de amestecat copii că poți, tu ziar de provincie, fi mai prompt informat decât marea presă a capitalei. Și atunci, în ce semn poți fi totuși utilă, tu presă... prudentă... dar independentă a Bucovinei? Răspundem: în înfierarea infamiei politicianiste și'n ocrotirea fenomenelor social-culturale cari prin caracterul lor regional nu se pot învrednici de atenția presei „mari”. Ori, și sub acest raport, „Tribuna” (ca și părțile adverse ei!) nu prea poate vedea dincolo de gardul simpatiilor ei personale.

¹⁾ Savurați tehnica stilistică a acestor (ticăite) repetări, — adevărate elevațiuni pentru „prestigiul jurnalistice”!

²⁾ Cităm din amintite, neavând la îndemână textul d-lui Protopopescu (cutare Nr. din „Viața românească”).

Și totuși, chiar așa cum a fost până aci (și cum sperăm că nu va persista să rămână), „Tribuna“ și-a avut rostul ei, fiind destul de vigilentă ca să umple goluri cari altfel rămăneau știrbituri ireparabile în viața noastră obștească (cf. d. p. Nr. 35 cu infierarea nemai pomenitei camelote politichianiste, că primarul Cernăuților Nicu Sauciuc subvenționează Conservatorul Cernăuțean cu 5.000 lei, iar fanfara uzinei tramvaielor Cernăuți cu 200.000 ! lei). Și fiindcă cerem și p. presa noastră bucovineană stimulentele emulației, îi urăm tinerei *Tribune* să izbutească a se dezbara odată de pasiunea juneții (care mai apoi poate ajunge o intempestivă și blestemată *patimă*) și să-și afle, în sfârșit, cărările cele trainice.

* * *

Morocănoșenie și cărcotă ! — Păcat de reputația d-tale, d-le prof. Traian Brăilean și iarăși păcat de bunul nume al revistei „Înfrățirea românească“ dela Cluj — că opera comemorativă *Zece ani delu Unirea Bucovinei 1918—1928*, publicată de I. Nistor, R. Căndea, A. Ieșan, Em. Iliuț, Dr. Aurel Morariu, G. Rotică și ceilalți, nu ți-a și nu v'a putut sugera impresii mai puțin înăcrite decât cele răsuflute de d-ta în invectiva *Literatura politicianilor jidoviți* (Înfrăț. rom. V 1929 Nr. 15). Ceea ce însă cu osebire surprinde d-le Brăilean, e felul cum *din nou, cu o asiduitate aproape... simptome* (să ni se ierte impresia!), te crampezi de colegul d-tale Al. Ieșan, catadixind a zîmbi (dela **ce** înălțime, d-le Br.???) d. „uriașa opintire a psiho-sociologului liberal A. Ieșan“. Screamere zădarnică ! Mai lesne ar putea fi exterminată, să zicem, patima invidiei (deși acest lucru ne pare iarăși imposibil), decât să poată fi desființat meritul ! Iar Universitatea Cernăuțeană rămâne pururi geloasă de valoarea științifică (și *morală*, d-le Br.) a unui Al. Ieșan ! Și toate acestea clandestine tentative de a furișa în presa de rezistență („Universul“, „Cuvântul“, „Curentul“ etc.) efuziile ranchiunilor individuale, cum de fapt s'au produs, d. p. împotriva celui mai zelos și mai talentat director de bibliotecă universitară, care-i veteranul nostru Constantin Mandicevski, sau împotriva eminentului și eruditului nostru cărturar și om de școală Emanuil Iliuț, și împotriva altora... — nici cu un fir de păr n'au putut clăti convingerea obștii despre cei ce — foarte firește !... — ajung a fi țîșniți de veninul aspidiei.

* * *

Bucurie'n mâna stîngă ! — Iar presa „opoziționistă“ din zilele noastre să nu salte și tresalte de bucurie că întreaga dascălime s'a făcut una p. a-și spori bucata de pâine¹⁾, — vina acestei rocoșiri fiind a tuturor vremelnicilor noastre ocârmuiri, la fel de nepăsătoare față de acești agenți ai culturii, și la fel de ahtiate de eticheta „partid politic cultural“ !

* * *

Krakalia ! — Și fiindcă, din Boian la Vatra-Dornei, toată obștea freamătă de numele Krakalia (proaspătul decorat al guvernului „național“ I. Maniu !), să reținem cine-i acest Krakalia ! Răspunsul

¹⁾ Și-i regretabil că unirea aceasta nu s'a făcut în semnul unor exigențe mai puțin „de toate zilele“ !

ni-l dă, — nu se poate mai nimerit, P. Șeicaru (în „Curentul“ 1929 No. 617). Deci :

1. Kr. în vremea Austriei : „Unul din agenții iridentei rutenesti (nuanța rusofilă) a fost și Krakalia. Atât a fost de provocatoare acțiunea învățătorului rutean Krakalia încât autoritățile austriace au fost nevoite să-l dea afară din învățământ. Așa l-am găsit noi Românii pe Krakalia : *fost* învățător, eliminat de Austriaci pentru agitații rutene“.

2. Kr. în era întronării „dreptății cu orice preț“ din zilele național-tărăniste : „Krakalia devine național-tărănist, șef al organizației județului Cernăuți și tutor al bietului profesor spălăcit, Sauciuc-Săveanu. Sfios și absent, presupusul exponent al românismului în Bucovina (vai ! acel rutenesc Sauciuc menținut lângă Săveanu cât ne lămurește asupra naționalismului de două nume) a fost literalmente terorizat de agentul rutean Krakalia“ . . .

Și deci : „ . . . din visteria săracă a statului român, ce abia își poate plăti funcționarii, se smulg 800.000 (citiți bine, învățători români cu lefuri de mizerie : opt sute de mii de lei) pentru a se da leafă pe trecut lui Krakalia reintegrat în învățământul public și numit director de școală primară. Nu l-am scos noi Românii din învățământ, ci l-am găsit eliminat de regimul austriac și pe *plebiscitarul ucrainian îl plătim cu 800.000 de lei*“.

Și încheie Pamfil Șeicaru : „Ieri funcționarii unguri, cari au refuzat să depună jurământul, astăzi Krakalia agent declarat al iridentei rutene. Măine ce labe păroase se vor mai întinde spre săraca visterie a statului ?“

Iată deci cine-i decoratul unui guvern național (!) -tărănist și iată cine-i „premiatul cu 800.000 lei al d-lui Costăchescu, ministrul instrucțiunii, prin binevoitorul sprijin al d-lui Cauciuc-Săveanu“ (cităm iarăși din „Curentul“ Nr. 632 — și ortografierea *Cauciuc* nu ne aparține nouă ci aceluiaș *Curent*) !

Dacă de cându-i lumea, decorațiile nemilitare, în 95 de cazuri la sută, erau distincția decrepitudinii morale, astăzi ele și-au ilustrat definitiv valoarea, — fapt pe care-l va certifica desigur chiar și „*figurantul Bucovinei în minister*“ — cum îi mai zice acelaș P. Șeicaru (ibidem).

* * *

Brava noastră studențime. — „Frontul unic“ al studențimii ucrainene (vezi pag. 198) și-a primit răspunsul cuvenit : Unirea tuturor societăților studențești române

nești dela Cernăuți într'o singură falangă antiucraineană. Iar răspunsul nostru, pentru „frontiera ucraineană dela Siret“ nu poate fi decât acesta : Treceți Nistrul, voi răzeși ai lui Ștefan Voevod, și împingeți hotarele Moldovei până la „republica“ *Moldova* și până'n cele din urmă răsfirări de Moldoveni, cari (jumătate de milion !) **ne așteaptă !**

* * *

Utopia minotaromană. — Utopia care vrea să ni-i înblânzească, ba să ni-i dobândească chiar de vecii vecilor pe minoritarii noștri, — înfloreste nu numai în en-tuziasta forfotă dela Vălenii-de-Munte, ci și 'n atâtea căpățini „politicianiste“. D-l T. Sauciuc-Săveanu (în cutare *discurs* al său) pleda d. p. în următorul chip *pentru Ucrainenii* Bucovinei : „Acei copii cari abia vorbesc în (sic) limba lor maternă, vor învăța mult mai bine limba română (???)¹⁾, dacă vor avea posibilitatea în cei dintâi ani ai învățământului primar să învețe și două ore pe săptămână în (sic) limba lor maternă“ (pag. 22) — și : „Poporul ucrainean, spre (sic) pildă, pașnic și loial (sic, sic, sic), nu dorește să fie pus, prin promisiuni și concesiuni ad-hoc, în imposibilitatea de a avea încredere într'un tratament echitabil de cetățean *pleno jure*“ (pag. 23). Iar apoi : „D-lor deputați procedând cu dreptate, procedând cu prudență față de populația cterogenă, să o facem să ne iubească din tot sufletul ei, în limba ei sau în limba statului, este indiferent“, (pag. 26). „Este indiferent“ — voia să încheie d-l T. Sauciuc-Săveanu, dar replicile și glosele imediate îi cam dădeau răspunsul cuvenit : d. p. d-l Paul Bulfinschi : „Nu este indiferent de loc ! Să ne iubească în limba națională !“ (Aplause). Sau Dr. C. Șumuleanu, sarcastic : „Să ne iubească în idiş ?“ (Ilaritate). Sau cineva care viza în-tâmplări Cernăuțene : „Studentii cari au bătut profesorii, în ce limbă ne iubesc ?“ . . .

*

Într'o țară cu demnitate națională și . . . aiurea ! . . . — Studentul croat Vla-dimir Gortan vinoval de „colpo di mano alla vita dello stato“ (conspirație împotriva vieții statului italian) și-a primit răsplata cuvenită, fiind executat scurt, sumar, fascistic. La noi, studentul ucrainean care zbiară că frontiera Ucrainei e la Siret, e astăzi premiat, mâne decorat și poimâne încuscrit cu ministrul Bucovinei !

Leca Morariu

oooOooo

De-ale Administrației

Revista noastră a mai primit următoarele daruri : 500 lei dela d-l profesor Dr. Victor Morariu ; 495 lei dela Liga culturală²⁾ secția Suceava (venitul dela conferința din 18 Oct.) ; câte 200 lei dela d-nii Mihai L. Ciutea avocat Botoșani și Traian Snijec, vicedirector tipograf Cernăuți ; 150 lei dela P. C. S. Păr. Mihai Totoiescu, preot Vatra Dornei ; și câte 50 lei dela P. C. Sa Păr. Erast Hostiuc, profesor Cernăuți și dela d-l N. N. Răutu profesor Botoșani. — Cinste mărinimșilor cititori ai culturii !

* * *

Aducem cele mai cordiale mulțumiri d-lui director și profesor Virgil Tempeanu, precum și d-lui profesor Șt. Pavelescu, p. sollicitudinea d-lor față de revista „Făt-frumos“.

Redacționale

Greșală de tipar. — În versificația *Marea Neagră* de V. Tempeanu Nr. 5 (pag. 169) versul prim trebuie îndreptat : „De valurile aspre'ntunecate“.

¹⁾ Pentru deslegarea logică a acestei cimilituri instituim Premiul *cinstei* dela Primăria Cernăuți.

CUPRINSUL

MATERIAL LITERAR

Versuri

Eminescu, La Bucovina 95.

Tempeanu V., Abecedarul 5; Marca Neagră 169, 232; Poetul 206; Populară (din dialectul şvab), traducere 55; Lied (trad. din Rückert) 215.

Voevidca G., Bar 50; Lui Eminescu 107; Decembrie 213; Epigrame 63, 136.

Proza beletristică

Eminescu, Răpirea Bucovinei (fragment) 99; Universitatea austriacă dela Cernăuţi 105.

Morariu Leca, Drumuri cirebire (Carnet istoromân) 32, 78, 145, 186, 216.

Teliman M., Tartuferii bucovinene 51.

Voevidca G., Supremul argument (satiră într'un act) 176.

Proza ştiinţifică

Albescu C. E., *S. Greavu-Dunare, Bibliografia Dobrogei* (Recenzie) 39.

Albescu Gh., Ştiri nouă despre elevul şi hoinarul Eminescu la Cernăuţi 113.

Alecsandri V., Scrisoare către Iacolie Porumbescu (1886) 6.

Bogdan-Duică Gh., Ioan Dunca 41; Epigramă anti-boierească (1783) 88.

Crudu Tiberiu, Înfrăurirea lit. populare asupra lui Eminescu 100.

Eminescu, Perspectiva războiului dela 1877 (Spicuiri) 98; Moldova... (Spic.) 108; Caracterul adevărat românesc (Spic.) 110; Împotriva „filologilor” (Spic.) 112; Pentru învăţământul clasic şi împotriva caricaturii lui (Spic.) 113; Neofanariotismul (Spic.) 116; Evreii (Spic.) 121; Moldova de peste Prut (Spic.) 132; Frângurele (Spic.) 123, 220.

Gherghel Dr. Ilie, Scrisoare către P. Siretean (1927) 77.

Gorovei A., Influenţa poeziei populare asupra lui Eminescu 142.

Giraur M., Două conferinţe: Polonia restituta şi Cehoslovacia 30.

Hasdeu B. P., La moartea lui Eminescu (Spicuiri) 124.

Hurmuzachi A., Scrisori către G. Sion (1869 şi 1870) publ. de I. Muşlea 38, 60.

Ieşan Al., Pe marginea unei disertaţii asupra concepţiei pesimiste a lui Eminescu (I. Pătrăşcoiu) 137.

Istoromâneşti: Ce ne scriu fraţii noştri din Istria 29, 69 şi 162;

A apărut Cartea istoromână 66.

Lupu Dr. T., Eminescu la Suceava 109.

Maur, La moartea Mareşalului Foch 13; Conferinţa d-lui I. Nistor despre „Dru-murile noastre” 46.

Morariu Constantin, Amintiri şi păţanii din timpul studiilor teologice 171.

Morariu Leca, Originea integral românească a lui V. Alecsandri 195; Eminescian 11, 113; Eminescu 96; N. I. Rusu, M. Eminescu (Recenzie) 127; Eminescu şi învăţământul clasic 130; Debutul literar al lui Eminescu 130; O confesiune autobiografică şi o îndrumare pedagogică a lui Eminescu 131; Pentru arheologia sonetului *S'a stins viaţa* 132; Pelerinagiu la Ipoteşti lui Eminescu!... 132; Pentru firma Isăcescu & Dr. Papadopol 133; Un vrednic prios închinat lui Eminescu 134; Bustul lui Eminescu dela Bucureşti 134; Societatea scriitorilor români şi Eminescu 134; Pesimismul lui Eminescu 162; Un portret al copilului Mihai Eminescu? 162; Eminescu la Suceava 196; Un lapsus redacţional (Subiectivismul lui Eminescu) 197; Două autograme inedite dela elevul Emi-

- nescu 223; Bucovina pentru prăznuirea lui Eminescu 225; † Matei Eminescu (1856—1929) 222; A murit Ion Gorun 93: Dar celalt monument al lui V. Bogrea? 93; † Al. Davila 225; I. Dragoslav, bucovinean de origine 42; Criticul Nichifor Crainic 89; G. Voevidca, *Turnuri* (Recenzie) 86; Greșeală de tipar? Naivitate? Ori simplu plagiat? 88; Tăceți! Vorbește... „capitala” (Presumpția lui M. Dragomirescu) 88; Enescu 75; Eusebie Mandicevski 135; Pentru Eusebie Mandicevski 223; Dr Octavian Gheorghian 167; *Iorgu Iordan*, O carte românească despre Spania (Recenzie) 194; Al. Bocănețu, *Istoria orașului Cernăuți pe timpul Moldovei* (Recenzie) 221; Mai multă grijă pentru trecutul nostru! 92; „Tribuna” 228.
- Morariu Victor, Romantismul german 1; „Inceputurile nuvelei germane” (Răspuns d-lui Dr K. K. Klein) 25; Fratelanță italiano-română 67; Iarăși „O mamă”... de Eminescu 141; Valarian Dobos-Boca, *Călăuza Cetății Sucevii* (Recenzie) 160; † Constantin Berariu (1870—1929) 199.
- Muşlea Ion, Notă pentru corespondența A. Hurmuzachi-G. Sion 63.
- Petrescu Eufrosina, Eminescu la Crasna (în Bucovina) 1871, 11.
- Popovici Iosif, Scrisoare (despre Istroromâni) 1927, 16.
- Poslušnicu M. Gr., Scrisoare deschisă către (plagiatorul) Gih. A. Chirvasie 213.
- Puşcariu S., O mărturie despre Dr O. Gheorghian 171.
- Răutu N. N., Note pentru „O mamă...” 110 și 162; M. Sadoveanu, O întâmplare ciudată (Recenzie) 85; C. Kirilescu, *Printre Apostoli* (Recenzie) 88; M. Gaşpar, *Fata vornicului Oană* (Recenzie) 159.
- Sadoveanu M., Eminescu la Vatra-Moldoviței (fragment) 119.
- Sion Dr, Eroii neștiuți din războiul de întregire 169.
- Tempeanu V., Portretul dela Baia al lui Petru Rareş și al familiei sale 7; Eminescu revizor școlar 125.
- Vrânceanu Fr., Crainicii culturii românești... (Jidovismul nostru literar) 165; Literatură românească pentru Italia 224.
- * * *, Eminescu la cam 21 ani (recte: la 19 ani!) 118; Portretul Mamei lui Eminescu 121; „Junimea literară” la dărâmarea casei Eminescu dela Ipotești 122.

Pagina socială

- Gir. Al., Oropsirea Bucovinei 49.
- Graur M., Protocolul dela Moscova 28.
- H. E., Din republica lui Krakalia & C-nie 214.
- Maur, Imprumutul extern 18; Problema minorităților în discuțiunea Ligii Națiunilor 20; Pactul Kellog 24; Moravuri găzetărești 43; Adunarea generală a sindicatului ziariștilor din capitală 44; Adunarea generală a S.S.R. 44; O circulară a P. S. S. Episcop. de Oradea-Mare 45; Chestiunea calendarului și a sărbătoririi Paștelor 46; O societate pentru „cultură și literatură” ca nealta 47; Anarhia din Nordul Bucovinei 71.
- Morariu Leca, Enescu la Suceava 92 și 164; Oaspe scump (D-na Sofia Ștefanovici) 198; Sânzienii Sucevii 164; Suceava culturală 226; Învie o tradiție; 227; 3.000 (3.000 Nre ale cotidianului „Glasul Bucovinei”) 165; O statistică elo-cventă (Jerfa Bucovinei pentru Istroromâni) 94; O pildă și pentru alții (Gih. T. Kirileanu p. Istroromâni) 198; Fapte 226; Dorobănțimea dela 1877 la Putna lui Ștefan Vodă 225; Nu uitați de Nordul Bucovinei! 132; „Alte măști, aceeași gamă”... (Ce spune, și ce face ministrul Bucovinei Sauciuc) 197; Utopia minoritară (a ministrului Sauciuc) 232; Front unic ucrainean! 198; Brava noastră studențime 231; Krakalia 230; Într-o țară cu demnitate națională și... aiurea! (Energie italiană și mocoșeală românească față de „Krakaliști”) 232; Omagiu „postum” Regelui Ferdinand! (mica Bucovină îndosită de marii miniștri Maniu—Vaida!...) 92; Dialog actual (Debutul „Voinicilor” la Cernăuți

și alte fațete naționaliste și țărăniste) 134; Bucurie 'n mână stângă! (Vina tuturor politicianilor noștri față de școală!) 230; Morocănoșenie și cârcotă (pentru Al. Ieșan, C. Mandicevsehi, Em. Iliuț și toți improșcații cu veninul invidiei și calomniei) 230; O țară a prezentului și o țară a viitorului (Germania și România) 161; Plaga generală a îmbogățitorilor de război! 162; Cultura primcază! 227.

Morariu Victor, Ne-a venit pianul lui Ciprian Porumbescu 163; Ateneul Tătărași (Iași) la Suceava 163.

Moș Irimie, Stârpenia feminismului român 91.

Naiargiu Alecu I., Conservatorul Cernăuțean 224.

Vlad Tepeș, Bacalaureat politic? 165 și 198.

Vrânceanu Fr., Eternele noi manuale didactice 224.

* * *, Un bust lui C. Porumbescu 68; Clătorii și adăogătorii Muzeului Porumbescu 48; Pentru Libru lu Rumeri din Istrie: *Lu frați noștri* 48, 90; Pentru Rugăciunile românești ale fraților noștri din Istria 48; D-l revizor școlar Ilie Dobos=Boca pentru Cartea Istroromână 70; Pentru fondul cultural istroromân 140; Fondul „Andrei Glavina” (Pentru o revistă istroromână) 205.

FOLCLOR

Material folcloric

Georgescu-Obreja C., Volinaș (cântec bătrânesc) 19.

Karnet August, Căntece populare (melodii) 59, 68.

Morariu Leca, Toturo ie!... 22; Frațele cea șegavu 64; Cum av } În dialect
mul'ara omului potriba ocuiveit 157; Prevtu carle a urec'ile lu } istroromân
un fecior popravit 193.

Pentru folclorul științific

Morariu Leca, Pentru folclorul istroromân (Cimilitura cirebiră) 56, 207.

Vitencu V., O reminiscență istorică în gura copiilor 222.

VARIA

Redacționale 162, 198, 232; Administrative 48, 94, 166, 192, 232; Bibliografie în pag. 4 din coperta Nr.ului 1, 2, 3, 4, 5, 6; Inserate propagandiste și Pagina veselă în pagina reclamei din Nr. 3 (2 elocvente ilustrații), 4, 5, 6.

ILUSTRAȚII

Eminescu la 19 ani... Coperta Nr. 3; Eminescu la 1879—1880 (cel mai vrednic chip al lui E.)... 97; Eminescu la 1884—1885 (un foarte puțin vrednic chip al lui E.)... 124; Autogramă a lui Eminescu din 1865... 108; Autogramă a lui Eminescu (*Făț-frumos din teiu*)... 119; Autogramă inedită (com. de Gh. Bogdan-Duică) a lui Eminescu (*Călin*)... 128; Raluca (Mama lui Eminescu)... 111; Autogramă a Căminarului Gheorghe Eminovici (Tatăl lui Eminescu)... 132; Casa familiei Eminescu la Ipotești (înainte de dărâmare) 109; Aceeș (după dărâmarea ei prin fanariotul Dr Papadopol)... 122; „Ringplatz-ul” Cernăuțului la 1865 (pe vremea elevului Mihai Eminovici)... 99; I. Dragoslav... 42; C. Berariu (la 1892)... 202; Eusebie Mandicevski... Coperta Nr. 4; Dr. O. Gheorghian... Coperta Nr. 5; Biserica dela Mămăiești=Nou... 92; Biserica dela Părhăuți (1522) Coperta Nr. 6; Portretul clitoricesc dela biserica lui Petru Rareș dela Baia

după o acvarelă de Maria Vârnav)... 8; Căntece populare (melodii)... 59 și 68; Schemă sinoptică pentru arealul și populația din Germania și România... 161; Vignete românești (desigur nu mai puțin frumoase decât cele străine!)... 17, 23, 29, 74, 98, 104, 118, 136, 162, 170, 192, 195, 206, 215. Și următoarele ilustrații din viața Istroromânilor: Apostolul Cirebirilor Andrei Glavina (30 Nov. 1881—9 Febr. 1925)... 35; Anton Sancovichi (în 1928 de 27 ani) din Jeliân... Coperta Nr. 2; Ioje Cărțulici din Susn'evița... 33; Iscălitura aceluiaș I. Cărțulici..., 34; Pridvorul bisericii din Gromnic... 40; Casa lui Toni Țișeran din Gromnic... 10; Horn de casă din Nosolo 152; Folele (Cimpoiul cirebir)... 57; Sopelele mici și sopelele mari (Surlle cirebire)... 58; Volarițele sau surlile (Fluier cirebir îngeamănat și polifon)... 58; Ce ne scriu frații noștri din Istria (Scrisori istroromâne)... Coperta Nr. 1 și p. 69.

INTREGIRE

În *Cuprinsul* p. „Făt-Frumos“ An. III 1928 s'a omis articolul reprodus din ziarul „L'Azione“ (Pola), *Esequie di un patriota* (informații despre moartea și înmormântarea lui Andrei Glavina) — articol publicat în „Făt-Frumos“ 1928, 194—195.

APARE ÎN 1930 BULETINUL

MIHAI EMINESCU

LĂMURIRI PENTRU VIAȚA ȘI OPERA LUI
EMINESCU

Redactate cu concursul d-ilor

GH. BOGDAN-DUICĂ și G. IBRĂILEANU

de LECA MORARIU

Redacția și administrația: Cernăuți str. Arh. E. Popovici 4

Abonamentul: 150 lei pe an; în străinătate 450 lei pe an.

NU SE VINDE CU N-RUL! SE DESFACE NUMAI
ÎN ABONAMENT!

Reclama poate ajunge sufletul comerțului. — Dar reclama spirituală e chiar triumful comerțului !

Teluri mai elastice decât
**Naționalismul Prefectului
Neamțu**

și sofale mai moi decât molăia
ingăduială a ministrului Bucovinei
față de

Krakalia—Preminger
furnizează VLĂDUȚ TEPELUȘ
Tapiter, Iordănești — Bucovina.

CUMPĂRĂM din biblioteca
„Semănătorul“, cu prețul dublu
N=rii: 1, 3, 8, 12, 13, 14, 15, 16,
17, 18, 20, 21, 49, 51—54.

LIBRĂRIA DIECEZANĂ
Arad, str. Eminescu 18.

**Colecții complete din
„Făt-Frumos“**

An. I 1926 (ultimele 2 colecții
complete!) à 300 lei; An. II
1927 și An. III 1928 (aproape
epuizat!) à 200 lei se vând la
administrația revistei

„FĂT-FRUMOS“, SUCEAVA
(Spital).

Cereți la toate librăriile se-
rriile de CĂRȚI POȘTALE
Colecția rev. „Făt-Frumos“.

800.000 Lei

(nu pomană pentru Krakalia) ci premiu
pentru cine va deslega ghicitoarea :

Clapon

sau

Cucoș ?

„național-
țărănist“

sau

Naționalist

și

Prieten al țaranului ?

MIHAI DRANCA

TAPITER

SUCEAVA, STR. HĂRBĂRIEI 46.

Librăriile jidovești (bucureștene) „Alcalay“, „Ancora“, „Benevenisti“
și „Socec“ au refuzat să trimită

SINGUREI LIBRĂRII ROMÂNEȘTI DELA SUCEAVA

Librăria Școalelor : Bucur Orendovici

manualele de școală apărute în editurile lor, înzestrând dimpotrivă, cu vârf
și îndesat, celelalte... librării Sucevene... Fapt atât de autentic, încât
noi fără nici o sinchiseală îl dăm în vileag! Admirabilă solidaritate, pe
care e bine s'o știm și noi, și mai ales d=voastră d=lor profesori! Iar re-
clama de față o servim *gratuit* (fără plată) susamintitelor case
de editură dela Bichirești !

Vreți să fiți sănătoși ? Râdeți ! Râsul e apanagiul sănătății !

Logică feminină

— Acu două luni îl iubiam nebună : și
azi nici să nu-l văd în ochi ! Doamne, că
schimbăcioși mai sânt bărbații !

Cea mai cumplită boală

— Ei ! Știi care-i cea mai cumplită boală ?
— ??
— Dragostea ! Pe doi deodată îi culcă
la pat !...

PĂZEȘTE-TE, MOLDOVĂ, DE HIDRA UCRAINEANĂ !!!

PETRE MARCEANU

— AVOCAT —

ILIȘEȘTI (BUCOVINA)

APARE ÎN 1930

APARE ÎN 1930

Revista *menită numai* pentru cercetarea vieții și operei lui Eminescu

MIHAI EMINESCU

Redacția și Administrația : Cernăuți, str. Arh. E. Popovici 4

VINDEM ULTIMELE DOUĂ COLECȚII COMPLETE DIN
„FĂȚ-FRUMOS” An. I 1926

à 300 lei

ADMINISTRAȚIA revistei „FĂȚ-FRUMOS” SUCEAVA, Spital

Premiul revistei „Făt=frumos”

Abonații cari își achită abonamentul pe anul 1930 (= 200 lei) până la data de 1 Martie 1930, primesc o bună carte din literatura ro-

Cupon pentru premiul revistei
„FĂȚ-FRUMOS”

Numele |
și adresa |
abonatului |

Dorinți speciale

mânească nouă. Dorințe speciale (volumele din urmă de M. Sadoveanu, D. D. Patrașcanu, Cezar Petrescu, Jean Bart, Damian Stănoiu, etc.), pot fi arătate în alăturatul *Cupon* care ni se va trimite odată cu concursul la premiu. Administrația revistei „Făt=frumos”.

SĂ RĂDEM!

Limba maternă

- Da de ce s'o fi zicând limba *maternă*, și nu limba paternă ?
- Fiindcă mamele vorbesc mai mult decât tații ! . . .

ȘTEFAN VOITCU

— maestru legător de cărți —
și-a instalat un nou și foarte modern înzestrat atelier în

CERNĂUȚI

clădirea liceului „Aron Pumnul”

Legătoria de cărți
a Mănăstirii Sf. Ioan
SUCEAVA

execută orice lucrări de legă-
torie, ieftin și trainic !

FĂT=FRUMOS

LITERATURĂ ~ ARTĂ ~ ȘTIINȚĂ
VIAȚĂ SOCIALĂ

SUCEAVA AN. IV 1929

NU UITAȚI DE FONDUL „ANDREI GLAVINA”,
FONDUL CULTURAL AL FRAȚILOR NOȘTRI
===== ISTRO-ROMÂNI! =====

Apare tot la două luni

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
SUCEAVA, Spital ¹⁾

ABONAMENTUL (achitat numai anticipativ)

In Țară 200 lei pe an

In Străinătate: 800 lei pe an

Colaboratorii plătesc ²⁾ numai 100 lei pe an

CUPRINSUL :

Victor Morariu . . .	† Constantin Berariu (1870-1929)
* * *	Fondul „Andrei Glavina“ (Pentru revistă istro-română)
Virgil Tempeanu . . .	Poetul (versuri)
Leca Morariu	Pentru folclorul istroromân (Cimilitura cirebiră)
G. Voevidca	Decembrie (versuri)
M. Gr. Poslușnicu . .	Scrisoare deschisă (cătră plagiatorul Gh. A. Chirvasie)
E. H.	Din republica lui Krakalia et C=nie (Ancheta noastră în Bucovina . . . pierdută . .)
V. Tempeanu	Lied (Trad. din Rückert)
Leca Morariu	Drumuri cirebire (Carnet istro-român)
Eminescu	Frângurele (din <i>Geniu pustiu</i>)
Leca Morariu	Recenzii
Vasile Vitencu și Leca Morariu	Multe și mărunte . . .
Fr. Vrânceanu, Alecu I. Naiargiu și Leca Morariu	Cronică
* * *	De=ale Administrației — Redacționale — Bibliografie și Cuprinsul rev. „Făt=frumos“ p. An. IV 1929

Nu uitați de fondul lui Ciprian Porumbescu!

1) Incepând cu anul 1930 Redacția și Administrația revistei „Făt=frumos“ e : Suceava, str. Lascar Luția ! Onor. publicații periodice cari ne onorează cu schimbul lor, sunt rugate să publice această schimbare de adresă.

2) Le atragem însă atenția că mai sânt și reviste cari își plătesc colaboratorii !

Bibliografie

Cărți

- G. Voevidca, *Supremul argument, Satiră într'un act*, Suceava 1929.
- Al. Bocănețu, *Istoria orașului Cernăuți pe timpul Moldovei*, Cernăuți 1929.
- Ax. Bilețchi-Oprișanu, *Cântece și strigături*, Cernăuți 1929.
- Biblioteca Bucovinei* Nr. 1: V. Alecsandri, *Barbu Lăutarul*, *Herșcu Boccegiul*, *Șoldan Viteazul*, *Cetatea Neamțului* — cu prefață de G. Ionescu-Măzănăești, Cernăuți 1929.
- V. Tempeanu, *Sugestia și aplicațiile ei educative*, Fălticeni.
- V. Tempeanu, *Căminurile de educație la țară*, Fălticeni 1929.
- Școala Normală din Fălticeni, *Monografia școalei normale de învățători „Ștefan cel Mare”*, Fălticeni 1929.
- Al. I. Zirra, *43 de coruri (p. uzul școalelor secundare etc.) între cari 12 colinde p. cor mixt, 14 populare p. cor mixt și 3 populare p. cor bărbătesc*, Craiova 1928.
- Al. I. Zirra, *Tratat de armonie*; 710 exemple, 150 teme, Craiova 1928.
- M. Sadoveanu, *Zodia Cancerului sau vremea Ducăi-Vodă*, roman, București 1929, 2 volume.
- M. Sadoveanu, *O întâmplare ciudată*, București 1929.
- Cezar Petrescu, *Intunecare*, roman, București, 2 volume.
- Damian Stănoiu, *Duhovnicul maicilor*, roman, București.
- Sextil Pușcariu, *Studii istoromâne III, Bibliografie critică; Listele lui Bartoli; Texte inedite; Note; Glosare*, București 1929.
- G. T. Niculescu-Varone, *Paris* (cu 25 ilustrații) ed. a 2-a, București 1928.
- Em. Panaitescu, *Protoistoria Daciei, Opera lui V. Pârvan*, Cluj 1929.
- Biblioteca populară a Asociațiunii: Nr. 165: N. I. Dumitrașcu, *Vorbe de demult* (Povești și legende); Nr. 166: Dr. I. Lupaș, *Inceputul neamului românesc*; Nr. 167: Dr. I. Beu, *Cărțica sănătății*; Nr. 168: T. Podariu, *Flori de pe câmpie, Cântece populare*; Nr. 169: Aurel Cosciug, *Ingrășarea sau gunoirea pământului*; Nr. 170: Dr. Valer Moldovan, *Despre testament*.
- N. Cartoian, *„Flore de virtu”, dans la littérature roumaine*, Extrait de l'„Archivum Romanicum” vol. XII, 4.
- Eugène Pohonțu, *L'activité patriote d'Helène Vacaresco*, *Contrib. au folklore roumain en France*, Paris 1929.
- Mieczysław Małeck, *Gwary Ciciów a ich pochodzenie*, (Extras) Kraków 1929.

Periodice

„*Arhivele Basarabiei*”, Revistă de istorie și geografie a Moldovei dintre Prut și Nistru; Directori: T. G. Bulat și C. N. Tomescu, Chișinău An I 1929 Nr. 1, 2, 3; „*Tribuna*”, Cotidian independent, Cernăuți An I 1929; Anuarul Conservatorului... din Cernăuți, 1924—1928, Cernăuți 1928; — Calendarul „*Glasul Bucovinei*” An. XI Cernăuți 1930; „*Calendarul Poporului*”, Cernăuți 1930; Călimdaru lu Tănase Călpac pă anu 1930, An. VI Lugoș.

Nu uitați de bustul lui C. Porumbescu!